

Jólahugni í Undirhúsinum

KÄRCHER

Vit eru einaumboð
fyri KÄRCHER
trýstspularum til
ídnað.

Vit umvæla eisini

TÓRSHAVNAR MASKINHANDIL
v/Tummas Andreasen · Varðagøta 29-30
FO-100 Tórshavn · Tlf. 31 34 42

100% tryggjeika?

Tí velja
fleiri og fleiri
maskinmeistarar
Mobil smyrjolju!

Mobil Oil Føroyar

Mobil Oil Føroyar
Mykinesgøta 8, Boks 18
FO-110 Tórshavn
Tel 319354 – fax 311509
E-mail: sveising@post.olivant.fo

petur & petur • 320870

Vit selja
DAEWOO
bátamotorar
frá 70 hk til 1.000 hk

DAEWOO

Umboð: Thorleif Samuelsen
Undir Gráasteini 68 - Tórshavn
Tlf: 31 77 13 - Fartlf: 28 31 38
E-mail: thorsam@post.olivant.fo

Vit hava drúgva frásøgn frá landsfundinum hjá FF. Í komandi blað
hava vit meira tilfar, so sum hagtøl hjá FF.

Síða 11

Landsfundur FF's

Løgmansumsitingin beinir fyri føroyskum sjálvstýri

Tað er meira og meira greitt, at "serfrøðingar" eru við at yvirtaka politiska
valdið í Føroyum, uttan at nakar valdur politikari letst um vón.

Síða 6

Søgan hjá Doru 3. partur

Dora hevur upplivað nógv í sínum lívi. Nú hitta vit eisini
Dánjal og kunnu m.a. lesa um hansara kavaravirksemi.

Síða 9

Oyndarfjarðar søga eitt megnarverk

Freydis Poulsen ger okkum øll
til skyldfólk hjálpt av 98 ára
gumlum mammubeiggja.

Síða 14

Umvælingar av bátum

Einasta góðkenda glasfiburbátasmiðjan í Føroyum.

Alt glasfiburarbeiði verður gjørt í góðkendum verkstaði.

Alt umvælingararbeiði á einum staði: leingjan av bátum, søla og íseting av motorum, - og so hava vit teir sera væl umtóktu slengrikjølarnar.

Ring ella kom inn á gólvíð.

Ein góð tænasta!

AWI BOATS SERVICE SP/F

Rókahavnin 10 · FO-620 Runavík
Tel 448585 · Fartel 218585 · Fax 448785
awi@post.olivant.fo · awi.fo

Nýggja uppboðssølan byrjaði 1. januar

Sum tað hevur verið frammi í fjølmiðlunum er nýggja uppboðssølan Føroya Fish Market farin at virka frá 1. januar. Stjóri verður tann 35 ára gamli Jens Christian Olsen av Toftum.

Jens Christian hevur bæði eina góða útbúgving, og hann hevur eisini drúgvur royndir innan fiskivinnu. Og hesar eru sovæl innan sum uttanlands. Hann hevur arbeitt við keyp av fiski á Toftum, og í 2001 var hann við til at byggja upp eina nýggja uppboðssølu í Hull í Bretlandi. Síðan hevur hann arbeitt í Noregi innan sama øki, nevniliga fisk.

Jens Christian er sera spentur uppá nýggju uppgávuna, og hann hevur eisini fyrireika seg væl. Væntandi frætta vit skjótt frá gongdini.

Samstundis er gamli fiski-marknaðurin umskipaður til landingarmiðstöð, og

Nýggi stjórin á Uppboðssøluni Jens Christian Olsen.

her er Cristian Fríðrik Olsen stjóri.

Veruliga er her talan

um tvær fyrirkur, sum er skildar sundur. Hetta krevur sjálvsagt eina tillaging,

sum fer at taka sína tíð.

dagsins MYND

P/f Sveisingahandilin
Mykinesgøta 8
Boks 18
FO-110 Tórshavn
Tel 311909 – fax 311509
E-mail: sveising@post.olivant.fo

Hesir báðir knassarnir Herálvur og Uni vóru ein túr til skips í summar við "Steintór".

Teir eru 11 ára gamlir og úr Sandvík. Ein slíkan tosk hava teir neyvnan sæð áður.

Grønlandstíðindi

frá Kára við Stein

Tey fyrstu av hesum tíðindum náddu ikki við til seinasta blað og kunnu tykjast at vera í eldra lagi. Men tey eru kortini aktuell.

29. november
Vindur av norðri og 5,3 kuldastig.

Spaniólin, "Villa Nores", liggur framvegis og bíðar eftir betri veðri. Tei hava tó úr at gera við at keypa tosk frá smábátum, og niðri í verksmiðjuni umborð liggja stakkar av saltfiski, sum teir hava skorið til egnu nýtslu. Eisini, siga teir, skulu teir hava "bacalao" heim við til familju og vinir.

"Lómur" kom inn seinna partin við gott 70 tons-um, og ætlað út aftur í morgin. Men veðurmaðurin boðar frá stormi, so tað verður helst av ongum.

30. november
Tað er av ringasta veðri, stormur og kavarok, og 3,4 kuldastig.

1. desember
Tað er nakað av vindi og 5,5 kuldastig.

"Anna Kiil" landaði gott 23 tons av pilkaðum jákupsskeljum, ið má sigast at verða góður fiskiskapur.

5. desember
Stilli og 9,8 kuldastig.

"Lómur" kom inn við gott 90 tons-um, ið teir hava fiskað í gott 3 samdøgur. Teir fara útaftur í morgin.

7. desember
Vindur av eystri.
"Ocean Tiger" kom inn í morgun við knapt 400 tons-um. Teir hava fiskað gott 2300 tons av rækjum, síðani teir komu vestur

8. desember
Tað er av ringasta veðri av útnyrðingi við jarðroki.

Øll flogferðsla til Sisimiut er avlýst, eins og seinna partin í gjár.

"Ocean Tiger" hevur skift fólk, men máttu til Manitsok eftir fólkinum, tí flogfarið ikki kundi seta seg har suðuri. "Polar Nanok" kom inn í morgun. Teir hava maskinbrek, men rokna við at sigla aftur í kvöld. Hava verið í Nuuk og landa, so hetta er nýggjur túrur hjá teimum.

9. desember
Blika logn og 10,7 kuldastig.

"Sonja Kiil" kom inn við 24 tons-um av jákupsskeljum, ið má sigast at verða

ein góður túrur.

Skeljaprísurin er á veg upp, og er nú kr. 74,00 fyri kilo. Annars hevur hann verið heilt niðri á 45-46 kr. fyri kilo, so nú er vend komin í, men prishækkingin hevur gingið ógvuliga spakuliga.

11. desember
Tað er stilli og 14,8 kuldastig.

"Nanok Trawl" er inni og landar gott 450 tons. Teir hava trupulleikar við girinum, so teir mugu helst sleipast til okkurt av atløguplássunum hjá okkum. Her er ikki er nakað av reypa av, tí vit hava bert einar 150 metrar av atløguplássi til teir stórru trolararnar.

12. desember
Stilli og 15,3 kuldastig

"Lómur"

13. desember
Væl at vindi av útnyrðingi norðri og 10,3 kuldastig.

Ein canadiskur trolari, "Inuksuk" fyrrverandi "Hvíta-nes", kom inn at landa gott 30 tons av rækjum og gott 450 tons av svartkalva. Har eru tveir føroyingar við nú. Eisini kom "Lómur" inn at landa gott 60 tons. Meiningin er at fara aftur til fiskiskap seinna partin, og skulu landa seinasta túrin áðrenn jól í Illulisaat tann 19. desember. Her letur virkið aftur 14. desember og upp aftur tann 2. januar, tí at onkrar umvælingar skulu gerast hetta tíðarskeiðið.

Tað er ikki so einfalt at vera skipari á grønlandskum trolarum, tí teir hava eisini ein "skriviborð" skipari, ið sigur teimum,

nær teir skulu sigla og nær teir skulu byrja at fiska. Hetta er tó mest galdandi fyri teir, ið landa til virkini. Eisini teir, ið fiska til útflutning, fáa at vita nær teir skulu vera inni, líka mikið hvussu nógv teir hava í lastini.

"Nanok Trawl" fer út aftur í kvöld. "Akamalik" er inni í Nuuk og landar.

16. desember
Av ringasta veðri ein kann hugsa sær av útnyrðingi norðri við kavaroki. Rættiligt útideyðaveður.

"Regina C" er inni við gott 575 tons-um. Teir hava fiska um 1000 tons í ein mánað. Eisini gamla "Havørnin", nú "Tina Rosengren", er inni við 21 tons-um av jákupsskeljum. "Sermisut", ið eru á veg til

Murmansk at landa, kom inn eftir onkrum eykaluti.

17. desember
Stormur við nógvum jarðroki.

Tað gekk skjótt at landa "Reginu C", teir vóru longu siglingarklárir á middeg, men noyddust at bíða eftir einum manni, sum skuldi koma higar við flogfari.

18. desember
Stormur av suðri.

Hevði samband við ein trolara seinna partin, og søgdu teir, at vindmátarin hjá teimum vísti 30 m/sekundið, og at teir lógu bakk.

"Nanok Trawl" er inni við maskinbreki. Eykaluturinn skuldi koma við flogfari úr Danmark, men flogfarið fekk ikki lent í Streymfjørðinum fyri vindi. Teir fóru tí til Íslands, har teir verða standandi til ímorgin.

19. desember
Stormur og kavaælingur og 13,9 kuldastig.
"Lómur" hevur verið í Illulisaat og landa gott 60 tons, ið teir hava fiskað í tvey samdøgur.

20. desember
Ódnarveður av tí allar ringasta, kavarok við nógvum vindi og 13,2 kuldastig, so tað merktist heilt inn at beini.

"Ocean Tiger" er inni og landar, teir hava um hálva last. Teir hava verið sera óhepnir henda túrin, mist tvey trol og klump, men fingi annað trolið aftur. Eisini hevur veðrið verið ógvuliga ólagaligt, so lítið er komið burturúr henda túrin. Teir fara nýggjan túr í kvöld. "Nanok Trawl" liggur, í skrivandi løtu, enn inni. Teir hava trupulleikar við ljósgeneratorinum.

"Anna Kiil" landar jákupsskeljar, ið teir hava roynt eftir í fjúrtan dagar. Teir hava havt fleiri bakkdagar, men fiskarið hevur tó verið í lagi. "Louise L" liggur í Manitsok um jólini og fara nýggjan túr eftir nýggjgjár.

30. desember
Lot av norðri og 18,9 kuldastig.

"Lómur" fer nýggjan túr í kvöld og skulu eftir ætlan landa í Aasiat. Í gjár fór "Hanseraq" nýggjan túr, teir hava verið í Nuuk um

jólini og fingið onkrar umvælingar.

Ja, í dag var sum at verða heima. Eg kókaði mær ein veðraháls, ið eg havi fingið sunnan úr Suðuroy, so alt angaði av føroyskum mati. Tað var ein góður biti, sveittin úr hvørjum hári. Krímið fór burtur, so at røst súpan er betur enn nakar annar heilivágur.

1. januar
Lot av eystri og 12,9 kuldastig.

Tá eg nú át ræstan háls næstseinasta dag í undanfarna ári, so helt eg at eg skuldi byrja á sama hátt í nýggja árinum. Koyrði mær eina veðrasiðu í ovnin – á den matur – dýggja rugbreyðið í feitti, á sum tað gleið væl niður. Nú má eg siga sum Palliba og Fossadun søgdu á sinni: "Á tig og tala ikki hvussu gott tað smakkar". Veðrasiðuna havi eg eisini fingið úr Suðuroy. Teir eru óførir at taka forkunnugan mat við til mín, og tað skulu teir hava tøkk fyri.

Til allar okkara sjómenn bæði her heima og aðrastaðni á knøttinum.

Tykkum verður ynskt eini gleðilig Jól og gott Nýggjgjár við tøkk fyri tað gamla.

SELIR TÚ
skipa- ella
bátaútgerð?

So er FF-blaðið einasti holli boðberin, sum fer umborð á skipini – umvegis reiðaríini – hvønn útgávudag.

Gerið eina skilagóða lýsingaravtalu við okkum.

Ringið tlf.
311569

Bjargingarútgærð**á sjógvi og landi**

Vit bjóða tað besta innan bjargingarbátar, bjargingarvestar, eldslökkkiútgærð, bjargingar og trygdarútgærð. Umboð fyri kenda danska merkið "Viking".

- Bjargingarbátar
- Bjargingarnet
- Yvirlivsisdraktir
- Flótidraktir
- Bjargingarvestar
- Bjargingarkransar
- Epirbar/neyðsendarar
- Radartransponderar
- Eldslökkjarar
- Eldávaringar
- Branddraktir
- Umrælingar
- Eftirlit

P/F Gummibátatænastan

Mannaskarð 4, Postboks 3223, 110 Tórshavn
Tel. 31 49 13, Fax 31 06 56, E-mail: gummibad@post.olivant.fo

Tær bestu og bíligastu loysnirnar uppá

GDMSS-Radioútgærð
Radar við ARPA og Plottara
Ekkolodd-útgærð
Sonara-útgærð
Navigatíons-útgærð
Navigatíons Plottara
Autopilot - stór og lítil skip
Autopilot - til bátar
Satellite Kumpass - 3xGPS
Satellite - Navigation
Satellite - Kommunikatíons
Satellite - Sjónvarp
Trol-sensorar og kabinet
Gyrokumpass

Furuno/Silor/JRC/I-Com
Furuno/Simrad/JRC
Furuno/Simrad/JRC
Furuno/Simrad/kaio-
Furuno/Simrad/JRC
Furuno/MaxSea/Simrad, Sodena
Furuno/Robertson/Sperry
Timco
Furuno
Furuno/Simrad/JRC
Furuno/T&T/Sailor
Applied/Sea Tel
Scanmar/Simrad
Sperry/C-Plath/Anschutz

Sp/f Contrive Jsp Ltd.

FO-700 Klaksvík, Tlf.: 455244 - 214244, Fax: 456945

Søla og service:
Sjálvandi hava vit
útgærð til GMDSS
SÝN og Service,
sum vit eisini gera

MAN B&W Diesel A/S

Umboðið · Ernst Reinert

Alpaha Diesel motorar og eykalutir

Undir Glaðsheggi 10
FO-100 Tórshavn · Faroe Islands
Tlf: +298 31 33 84 · Fax: +298 31 30 64

**Vit hava
stórt úrval
av reiðskapi
til línuveiðu**

Vit framleiða:

Flótilínu ♦ Spunpolyesterlínu ♦ Reyða línu
Terylene/Danlinelínu ♦ Reina Terylenelínu
Hvítar, reyðar, bláar og svartar teymar nr. 4-20

Línurnar fáast úr 3,5 til 9 mm. Longd millum svøvlarnar eftir ynski.

Teymarnir fáast órippaðir ella rippaðir við húkum
í ymskum støddum.

Vit hava eisini klæðir til fiski- og arbeiðsfólk frá innast til uttast.

♦♦vælkomin inn á gólvið

SNØRISVIRKIÐ
í Klaksvík

Tel. 455254 - Fax 457254
www.snorisvirkid.fo

TEYMAVIRKIÐ
í Runavík

Tel. 473000 - Fax 473001
www.teymavirkid.fo

Blákrossheimið

Blákrossheimið er ein viðgerðarstovnur fyri rúsdrekka- og rúsevnmisnýttarar og avvarandi teirra.

Hevur tú ella onkur tú kennir trupulleikar við rúsdrekka ella rúsevnum, ert tú vælkominn at seta teg í samband við Blákrossheimið á tlf. 315575, sum svarar alt samdøgrið.

Vit kunnu m.a. bjóða...

- avrúsan og viðgerð
- einstaklinga samrøður (ambulant viðgerð)
- samrøður saman við familjuni (familjuviðgerð)
- eftirviðgerð - búpláss í búfelagsskapi

Øll starvsfólkini á Blákrossheiminum eru yrkisfólk og alt fer sjálvandi fram í trúnaði.

Vit vilja fegin hjálpa tær

Blákrossheimið
Lynggøta 12

FO-100 Tórshavn
Tlf. 31 55 75

Myrk skýggj

Hugleiðingar hjá Jóhan Páll Joensen, formanni í Føroya Arbeiðsgevarafelag, um árið sum fór, og um hvat stendur fyri framman í nýggja árinum.

Farna árið kom eitt búskaparligt lágtrýst inn yvir Føroyar.

Hetta er ikki nakað nýtt og átti ikki at komið óvart á okkum. Eftir nøkur ár við viðgongd, koma nøkur ár við mótgongd. Hetta hevur verið, er, og kemur at verða okkara lutur soleingi búskapur okkara hongur í verandi tilverugrundarlagi – fiskinum. Somikið meira er tað av týðningi, at vit føra ein figgjarpolitik sum, eisini í góðum tíðum, tekur hædd fyri komandi niðurgongdum.

Árið, ið fór

Leingi hevur verið greitt at alivinnan hevði stórar trupulleikar vegna sjúku, áhaldandi lágum prísum og møguligum øðrun sjálgjörðum orsökum. Nú má so staðfestast, at alivinnan meira ella minni er farin fyri bakka.

Í januar 2004 legði Havbúnaðarfelagið fram eitt álit, har gjørt var greitt, hvørjar fortreytir skuldu broytast, um alivinnan einuferð enn skal reisa seg.

Hetta álit fekk politikarar at vakna við. Broytingar vóru framdar, millum annað vóru avmarkingarnar fyri útlendskum iløgum í alivinnuna avtiknar. Samstundis eru karmarnir um sjúkufyribyrging og møguleikarnir fyri koppseting móti ILA komnir undir land. Man kann kanska siga, at skurðviðgerðin eyðnaðist men sjúklingurin doyði. Ein sannroynd er, at tað hevur tikið alt ov drúgvu tíð at fáa karmarnar fyri alivinnuna broyttar. Ilt er at siga, nær, ella um hon yvirhøvur kemur aftur í gongd. Stórar iløgur skulu til, umframt munandi figgjarorka, til at reka

hesa vinnu, har vágín er sera stórur.

Afturgongd hevur eisini verið í øðrum vinnugreinum, sjálvt um ikki er talan um slíkt hóttafall sum í alivinnuni. Botnfiskaveiðan fyrstu nýggju mánaðirnar í 2004 er minkað uml. 12% í mun til sama tíðarskeið árið fyri. Samstundis hava fiskaprísirnir verið vánaligir, millum annað tí at dollarin hevur verið met lágur. Henda gongd merkist bæði hjá skipun og fiskavirkjun.

Almennu roknskapirnir vístu, at fiskavirkini høvdu eitt vánaligt ár í 2003. Samlaða úrslitið var eitt null fyri hesa vinnugrein. Árið 2004 hevur roynst nógv verri og flestu virkinini høvdu munandi hall fyrra hálvár. Tann ovurstóra lønarhækkingin, sum vit hava havt seinastu nógvu árinu hevur nú av álvara rakt flakavinnuna. Sjálvt um roknskapargreiningar vísa, at virkinu gerast alt effektivari, so hevur effektiviseringin als ikki fylgt við tí ovurstóru lønarvøkstrinum. Kappingarførið hjá flakavinnuni er tí sera vánaligt og munnu tað vera fleiri virki, sum kenna figgjarligan sviða við ársenda 2004.

Eitt av kjakevnum, sum hevur merkt farna árið, er útflutningurin av óvirkaðum fiski. Í 2003 vóru 33% av botnfiskinum (toskur, hýsa og upsi) útflutt heilt, í mun til 13% í ár 2000. Og hagtølini vísa at parturin, sum verður útfluttur óviðgjørður er vaksandi í 2004. Avleiðingarnar hava verið minni arbeiði á landi, og útgjaldið úr fiskavirkiskipanini hjá ALS er vaksið munandi í 2004.

Skipini siga orsøkirnar

til stóra útflutningin av heilum fiski vera vánaligan prís í Føroyum. Tað versnaða kappingarføri setur sjálvandi mark fyri, hvussu dyrt virkinu kunnu keypa fiskin, men hetta er bert ein partur av trupulleikanum.

Marknaðarprísirnir fyri fisk hava sum heild verið vánaligir, millum annað tí at dollarin er sera lágur, og fiskamarknaðurin er globalur. Tá dollarin er lágur trýsta bílig fiskasløg sum Alaska Pollock og Hoki úr Suðuramerika prísir á okkara upsa.

Lágir prísir fáa kanska skipini í størri mun at royna eydnuna uttanlands, í vón um betri prís har. Men hetta skapar manglandi og óstøðuga rávøru-tilgongd til fiskavirkini, og føroyska vinnan kann tí ikki geva tað leveringstrygd, sum útlendski marknaðurin vil hava. Eisini merkir hetta at virðisøkingin av fiskinum ikki verður her heima. Hetta er tí ein samfelagstrupulleiki.

Royndir eru gjørdar at finna semjur millum vinnuna á sjógvi og landi, fyri at loysa trupulleikarnar rundan um nógva útflutningin av óvirkaðum fiski. Hetta er tó ikki blivið til meira enn kjegl og brigsl, har allir partar í sínum lagi sita og verja síni smáu kongaríki. Vit mugu tí verri staðfesta okkara manglandi evni til at náa semjur, samfelagnum at bata.

Avbjóðingar

fyrir framman
Nú vit fara frá góðum tíðum til minni góðar tíðir er vert at steðga á og gera okkara møguleikar sum samfelag upp.

Vit kunnu staðfesta, at partur av trupulleikunum eru sjálvskaptir. Vit hava søplað kappingarførið burtur við hægri lønarhækkingum enn nakra aðrastaðni rundan um okkum. Skal framleiðsluvinnuni verða lív laga í framtíðini, eru partarnir á arbeiðsmarknaðinum noyddir at semjast um hólígari lønargongd.

Men vit sleppa ikki undan, at um vit framhaldandi bert skulu dúva uppá fiskin sum inntøkukeldu, kemur búskapurin at alda sum havið rundan um okkum. Men sjálvt í hesari støðu kann nógv gerast fyri at minka um sveiggini í búskapinum. Tað almenna hevur eina stóra ábyrgd í at leggja til rættis soleiðis, at peningur verður settur til síðis í góðum árum og brúktur til iløgur og ábøtur í verri tíðum.

Sum samfelag eiga vit tó í langt størri mun at leggja okkum eftir at fáa eina fleirtáttaða vinnu, so sleppast kann undan stóru sveiggjunum. Í nýtiárunum sóust fleiri spýrar til øktan útflutning, men hesar vóru etnar upp av stóru eftirspurninginum í góðu árunum.

Neyðugt er at vinnan, saman við tí almenna, arbeiður miðvíst við at skapa fyritleytingar fyri útflutning av øðrum enn fiski. Vit eiga at hava ein framrættaðan vinnupolitik, ið hevur eina fleirtáttaða útflutningsvinnu sum eitt aðalmál.

Jú, vit hava búskaparligt lágtrýst í lötuni. Hesuferð eiga vit at leggja allar orku í at fáa eitt sunt og virðiligt kjak og taka felags tøk um ein trupulleika, sum er okkara alra.

Jan Egeland í miðdeplinum

Í síðsta FF-blaði høvdu vit eina frásøgn um Jan Egeland í samband við vitjanina hjá Tito biskupi. Henda frásøgn gjørdist nógv meira aktuell enn nakar hevði roknað við. Tey vóru ikki nógv í Føroyum, sum høvdu hoyrt Jan gitnan, tá henda grein varð skrivað. Men síðan 2. júlídag hevur hansara navn verið javnan at hoyra í øllum fjølmiðlum um allan heimin. Hann er, sum ein av varaaðalskrivarunum, nevniliga samskipari hjá ST av neyðhjálpararbeiðnum í samband við náttúruvanlukkuni kring Indiska Havið, har fleiri hundrad túsund eru deyð og nógv fleiri eru rakt.

Tann sum ikki hevur lisið okkara lýsing av manninum, kann síggja hana á okkara heimasíðu, blað nr. 332.

Tað er als ikki nakar ivi um, at Jan er tann rætti maðurin til hetta starv. Sum vit vístu á í seinasta blað hevur hann alt sítt lív arbeitt fyri at skapa frið og at hjálpa teimum, sum eru illa stødd. Og hann hevur so avgjørt einki lík í lastini, sum ofta kann vera hjá fólki í slíkum sessum.

Hansara gomlu vinir frá Amnesty International fylgja væl við og ynskja honum alla eydnu í hesi stóru og næstan ómøguligu verkætlan at hjálpa teimum sum er komin illa fyri av hesi vanlukku.

Jan Egeland á einum tíðindafundi nú um dagarnar.

Sáttmálasamráðingar

FF er í hesum døgum í sáttmálasamráðingum við Føroya Reiðarafelag. Tað sama eru hini manningarfeløgini.

Sáttmálarnir vórðu uppsagdir at fara út gildi 1. desember. Tað hava verið nakrir fundir millum partarnar, men tað kann ikki enn sigast, hvussu tað gongst.

Millum málini, sum FF hevur lagt fyri reiðarafelagið eru:

Uppskot til broyting av sáttmála millum FF og FR.

1. Mánaðarligu upphæddirnar við uppsøgn og inntøkutapstrygging skal skulu setast til eina arbeiðaraløn, í dag kr. 100,80 x 8 t. x 21 dg. kr. 16.934.
2. Uppsagnarreglur. Vit vilja vera við til at endurskoða uppsagnarreglurnar, so tær gerast gjeðari.

Tryggjast skal,

- a. at uppsagnarreglurnar eru óheftar av, um viðkomandi fær arbeiði aftur ella um skipið evt. liggur í uppsagnartíðini.
- b. ásetast skal at reglurnar eisini eru galdandi fyri menn sum hava frítúr.
- c. ásetast skal at reglurnar eru galdandi fyri sovæl uppsøgn sum burturvísing.

d. Reglurnar eru eisini galdandi, tá skip verða seld ella lögð med alla.

3. Inntøkutapstrygging. Tryggjast skal fyri alla fasta manning.
4. Línubátasáttmálin. Parturin verður aftur 45%, evt. í stigum.
5. Menn skulu sleppa undan at taka ís millum túrir.
6. Trivnaðarmál: Trygd má fáast fyri, at avtalaðu

reglurnar um hoyrivernd og royking verða yvirhildnar.

7. Ásett verður, at manning og reiðarí kann avtala býti av ágóðanum av at taka livur.
8. Kokkaviðbótin verður dagførd, og skal fylgja lønarlagnum.
9. Landingarútreiðslur skulu setast inn í teir sáttmálar sum eftir eru, og prosentíð skal regulerað samsvar-

andi (nótaskip).

10. Skotnar verða upp ymskar broytingar í § 11 viðvíkjandi reiðskapi.

Reiðarafelagið hevur eisini lagt fram broytingaruppskot, m.a. at manning skal luttaka í oljuútreiðslum, har hetta ikki verður gjørt frammanundan.

Rækjumálið:

Løgmansumsitingin beinir fyri føroyskum sjálvstýri

Í aðrari grein hava vit víst á, hvussu "serfrøðingar" eru við at yvirtaka politiska valdið í Føroyum. Eitt tað besta dømið um, hvør ið hevur veruliga valdið her á landi er rækjumálið. Lands-

Bólkurin kannar málið væl og virðiliga, og kemur við einum tilmæli í mai 2004. Her verður mælt til eina FAS-líknandi skipan í tvey ár. Hetta mál verður sáplað niður av andstøðuni í tinginum. Tað er so sínar sakir. Men tað eru eisini fólk í meginumsitingini, sum alment fara í hernað móti hesum uppskoti.

Hóast hetta tyktist politisk undirtøka at vera fyri hesum tilmæli, og lógaruppskot verður fyrireikað.

Men tá komið verður fram til november mánað, kemur – sum dettandi av himli – eitt upprit frá lögmansskrivstovuni, sum sigur, at ein slík lóg vil vera í stríð við okkara limaskap í WTO, altjóða handilsfelagsskapin. Vit hava umrøtt hetta tilmæli í blaði nr. 330, og tað finst á heimasíðuni:

www.fiskimannafelag.fo

Her vístu vit á, at hetta tilmæli var sera einvíst. Tað var bert ein endurgeving av teimum formellu reglunum, sum eru galdandi í WTO, og bert tær reglur sum hóskaðu til niðurstøðuna. Hetta varð gjørt á ein slíkan hátt, at tað lættliga kundi skiljast, sum at her verður gjørd ein roynd at skerja føroyskan avgerðarrætt, sum avgjørt ikki skuldi verið uppgávan hjá føroyskum embætisverki.

Felagið Rækjuskip biður so ein serfrøðing í altjóða rætti, Halgir Winther Poulsen, um at gera eina meting av málinum. Hann greiðir gjølla frá galdandi reglum. Men aftur at hesum greiðir hann væl og virðiliga frá, hvussu hesar reglur verða umsitnar í WTO limalondum, har hundradir av milliardum verða latnar sum studningur til fiskivinnuna uttan nakrar avleiðingar. Tað er uttan iva hetta, sum er tað sera avgerandi. Vit hava endurgivið stóran part av hesum uppriti í blaði nr. 331, sum sæst á somu heimasíðu.

Sera væl undirbyggt verður grundgivið fyri, at tað er eingin grund at halda, at vit fáa trupulleikar av WTO av einum slíkum avmarkaðum máli sum hesum.

Ein slík niðurstøða skuldi verið ein trumfur hjá okkara myndugleikum, tí maðurin aftanfyrri hana er tann sami, ið sum serfrøðingur var við til at fáa sannført donsku stjórnina um, at vit kundu yvirtaka undirgrundina. Hetta varð gjørt eftir at t.d. danski fólkarrættarserfrøðingurin dr.jur. Ole Espersen í einum uppriti hevði "prógvað", at hetta als ikki lat seg gera, tá tað snúði seg um Grønland. Greitt er frá hesum í blaði nr. 331. Júst hetta er eitt dømi um, hvat kann fáast burtur úr tí mótsatta av undanstøkking, nevniliga at verja egin áhugamál.

Løgmansskrivstovan tileinkisger føroysk sjónarmið

Hóast nevnda upprit vísir, at vit hava nakað at halda fast um, so eru hesi sjónarmið eftir øllum at døma komin illa við hjá "onkrum" í skipanini. Løgmansskrivstovan fær boðini um at eftirkanna uppritið hjá Halgir. Og so hendir tað, at almenni embætismaðurin setur seg niður og punkt fyri punkt ger til einkis tey sjónarmið, sum kunnu stuðla før-

oyskum áhugamálum og harvið føroyskum avgerðarrætti.

Úrslitið er so eitt upprit, sum er enn meira avmarkandi enn tað fyrra. Uppritið hjá Halgir W. Poulsen verður bert umvegis nevnt og verður gjørt fullkomiliga til einkis, hóast tað er munandi betri undirbyggt og lýsir málið í einum nógv breiðari samanhangi enn tað hjá lögmansskrivstovuni.

Tað er sera avdúkandi, at lögmansskrivstovan ikki nevnið so mikið sum eitt dømi um, at WTO hevur viðgjørt mál í sambandi við mál um studning til fiskivinnu, hóast tær stóru studningsupphæddirnar, sum verða latnar, og tær nógvu skipanirnar, sum eru galdandi í nógvum londum. Her skuldi verið nógv mikið at trivið í. Vit vístu á í umrøddu grein, at Grønland, sum eisini er limur í WTO hevur givið beinleiðis kg. studning til innanskers rækjuveiðu, sum kreppan hevur rakt eins nógv og okkara rækjuvinna. Her er eitt mál, sum fullkomiliga kann samanberast við okkara rækjumál. Søgur sigur einki um, at nakar hevur gjørt

stýrið samtykti í vár at taka stig til at bjarga rækjuflotanum, og setur ein bólk við serfrøðingum á fíggar- og rækjuøkinum at gera eitt tilmæli um hvussu hetta kann gerast.

seg inn á hetta, hóast hesin studningur er alment kendur.

Í fyrra uppritinum hjá lögmansskrivstovuni verður eisini ásannað, at enn hevur WTO **einki** mál havt viðvíkjandi studningi til fiskivinnuna. Hetta má tá vera eitt ótrúliga gott argument fyri føroyskan sjálvsavgerðarrætt á hesum økinum.

Má fara til flogfaraídnadina eftir "hjálp" Tá lögmansskrivstovan ikki kann finna nakað um fisk hjá WTO, má hon brúka sum dømi eina trætú millum Brasil og flogfaraídnadina í Kanada, og sum vit vístu á í fyrru greinini um hetta evni, so eru tað fyrri einstøk mál hundradir av milliardum, sum talan er um. Og nú er málið gjørt so einfalt, at tað ikki skal vera munur á rækjum og flogfórum. Tað er tað heilt avgjørt ymsar meiningar um. Sum vit vístu á, er handilsbardagi millum flogfaraverksmiðjurnar í Europa og USA, so á hesum økinum er talan um stórpólitikk, sum tað jú ikki er talan um á okkara øki. Og her royna í hvussu er londini at verja sín egna ídna.

Søgulig undanstøkking

Síðan verður ført fram, at tað skal skaða okkara altjóða umdømi, um tað skuldi hent, at WTO **skuldi** gjørt seg inn á ein føroyskan studning, og tí skulu vit tryggja okkum, at vit ikki koma í hesa støðu við einki at gera.

Hetta er einki annað enn ein ússalig undanstøkking. Skuldi hetta hent, so lata vit málið ganga sína gongd samb. ásetingunum hjá WTO, og so kunnu vit rætta okkum eftir eini endaligari avgerð. Skulu vit halda okkum til tað teoretiska, so er hetta einasti máti at fáa staðfest, um vit halda sáttmálan og tessvegna um ein evt. lóggáva er í samsvari við okkara stýris-skipan. Tað kann ikki vera størri skomm fyri okkum enn fyri Kanada, at ásett mannagongd í WTO verður fylgd.

Frágreiðingin hjá EBS nevndini, sum eisini er umrødd í blaðnum, stuðlar greitt hesum sjónarmiði. Tískil vísir hon greitt "hóttanini" frá lögmansskrivstovuni aftur.

Eigur Løgmansskrivstovan ikki heldur at verja føroysk áhugamál?

Sum vit vísa á í lýsingini av okkara innliman í WTO fekk føroyska løgtingið 14 dagar at umráða seg í 1994, tá hetta mál stakk seg upp, og vit beinanvegin skuldu taka støðu til limaskap, uttan at fáa at vita út í æsir, hvat hetta innbar.

Hyggja vit eftir umrøddu uppriti, so er nógv sum bendir á, at Føroyar eru fullkomiliga fyrri vanbýti í sambandi við WTO. Okkara niðurstøða av hesum uppriti er í stuttum, at stuðul til beinleiðis útflutningsvinnu fyri allar vørur uttan landbúnað er í stríð við WTO. Undantakið fyri landbúnaðarvørur gagnar okkum einki, men hetta sleppur nógvum londum undan studningsforboði fyri stóran part av teirra vinnu, sum t.d. øll ES-londini.

Føroyar munnu vera tað landið, sum útflytir eina mest av síni framleiðslu. Fiskiveiðan hjá øðrum londum er so avmarkað, at hon í nógv størri mun – og í summum førum – øll sum hon er, fer til heima-marknaðin. Her er eingin trupulleiki. Onnur lond hava stóran farmaflota, sum kann stuðlast við DIS og NIS, men tá hetta ikki er vøruútflutningur, so er hetta í lagi.

Tað merkir, at Føroyar eru nógv meira avmarkaðar enn onnur lond, tá hugsað verður um WTO reglur. T.v.s. at flest onnur lond hava munandi meira sjálvsavgerðarrætt á hesum øki enn Føroyar hava samb. lögmansskrivstovuni.

Afturat hesum hevur lögmansskrivstovan sum fortreyt, at vit í givnum føri skulu vera millum tey 10%, sum boða WTO frá teirra studningsskipanum, meðan 90% lata sum einki, uttan at hetta fær nakrar avleiðingar fyri tey. Hetta prógvar, at skipanini sum so als ikki virkar til fulnar. Og hví skulu vit leypa á leistum at geva okkum sjálvar upp fyri skutil, áðrenn øll hini gera tað?

Og so er spurningurin: Hvat hevur lögmansskriv-

Samstundis sum lögmaður
sigur seg fremja stórt stig á
sjálvstýrisleið við aðrari
hondini er nógv sum bendir
á, at hann er við at avtaka
okkara sjálvstýri á øðrum
økjum við hinari hondini!

– Vit slussu, at tryggleikar og uttanríkisráðgjafar í donskt ókynslík, og at hosi millumleiðir ikki verða prívátin í lóðini, sum vit vilja korrini hava, at eittkært kemur á okkum. Við at físta eina nál av lóðini, sum hagarit hava hagi í Rækjumanninum til Føroyar, heldi eg, at vit angart gera framvegið á sjálvstýrisleið, heldur lógmaður, áðrenn Eidegandi

Árindur Jón Haldrup

Stórt stig á sjálvstýrisleið

stovan gjørt fyri at røkja føroysk áhugamál í WTO fyri at fáa okkum javnsett við onnur limalond ella fyri at røkja okkara áhugamál? Tað sigur søgan púrt einki um. Og tað finst so einki á heimasíðuni hjá løgtinginum ella løgmansskrivstovuni um hetta.

Skulu teir nú beita WTO eftir fiskimonnum eisini? Løgmannsskrivstovan "hóttir" við, at WTO skal fara at hyggja eftir øðrum studningum, um vit fremja rækjuppskotið. Hetta er ein leysur pástandur, sum ikki verður undirbygður, og sum neyvan er rættur, tá WTO (bert) tekur mál upp, sum eitt annað land hevur reist.

Í fyrra uppritinum varð róð upp undir, at inntøku-trygd og skattingin av fiskimonnum skal vera í vandasonuni. Og tað næsta verður kanska, at júst hesar skipanir verða fráboðaðar til WTO, so teir, sum vilja hesum skipanum til lívs, kunnu fáa hjálp uttanfrá. Og so kunnu vit fáa TV2 málið enn eina ferð.

Endaliga niðurstøðan hjá løgmannsskrivstovuni er ein "hóttan" um, at hetta lítilsverða uppskotið um kanska at bjarga eini heilari vinnu, kann føra til ákæru

um brot á lógina um ábyrgd landsstýrismanna! Hetta verður ikki tikið í álvara hjá okkum. Vit hava nevniliga eisini sæð, hvussu hesar lógir verða tillagaðar til politisk endamál, júst av frøðingum.

Er uppgávan hjá føroyskari umsiting at renna ørindi fyri okkara mótpartar? Hetta mál reisir aftur spurningin, hvussu føroyska umsitingin arbeiðir og hvønn hon arbeiðir fyri. Í hesum málinum kunnu vit staðfesta, at við móguleikum fyri vinnupolitikki hava vit við hesum uppritum mál að okkum fullkomiliga upp í ein krók, har valdu politikkarnir eru settir fullkomiliga úti av spælinum.

Nú er ein nýggjur politiskur bólkur settur at viðgera sama mál, sum longu er sera væl viðgjørt av fyrra bólkinum. Men næstan uttan mun til, hvat ein slíkur bólkur kann finna upp á at mæla til, so kann tað steðgast av hesum uppritunum hjá løgmannsskrivstovuni. Og skuldi eitt komandi landsstýri havt ta støðu, at nú er tað upp til okkum sjálvar, hvat vit gera, so kann ein slík roynd altíð verða torpederað við at grava hesi upp-

rit fram aftur, kanska enn tá av okkara útlendsku mótpartum!

Hetta merkir, at vit hava sjálvir framleitt reipið, sum vit skulu heingjast í. Tað kann enn eina fer staðfestast, at okkara egna umsiting beinleiðis arbeiðir fyri at avmarka okkara avgerðarrætt í innanhýsis viðurskiftum, har uppgávan skuldi verið tann øvugta, uttan mun til hvat ein heldur um stuðul til rækjuflotan.

Heilt láturligt verður tað, nú løgmaður tosar um stig á sjálvstýrisleið í uttanríkis málum, samstundis sum hansara egna umsiting aktivt arbeiðir fyri at undirgrava okkara egna avgerðarrætt í innanhýsis málum.

Niðurstøðan er, at teir valdu tingmenninir eru fullkomiliga settir út av spælinum og eru bert statistar hjá nøkrum embætispávu. Og tað óhugnaliga er, at tað er neyvan ein tann einasti tinglimur, sum mutar ímóti. Men hetta kann koma at standa sína roynd í hesum málinum.

Hvør stendur aftanfyri hesa ráðagerð? Tann umrøddi politiski bólkurin, sum er settur av lögmanni, má hava sum sína fyrstu uppgávu at

56 Góðkenning av WTO-avtaluni

Ár 1994, hósdagin 10. november legði Ivan Johannesen, landsstýrismaður, fram soljóðandi

U p p s k o t
til
samtyktar

Løgtingið góðkennir at Danmark uttan fyrivarni fyri luttøku Føroya ratifiserar WHO-avtaluna frá 15. apríl 1994.

Viðmerkingar:

Í skrivi frá donsku stjórnini dagfest 12. september 1994 verður spurt, um Føroya Landsstýri ynskir, at fyrivarni fyri luttøku Føroya í WTO-avtaluni skal takast, tá ið Danmark um stutta tíð (1. desember 1994) ratifiserar avtaluna.

Uppskotið um góðkenning av WTO avtaluni varð lagt fram á ting 10. november 1994. Í álitinum verður sagt, at hóast WTO hevur verið ávegis í 7 ár, so fekk løgtingið bert 14 dagar at viðgera málið. Tí hevur málið als ikki fingið ta viðgerð í tinginum, sum tað átti at hava fingið. Og í tingmálinum sæst einki til, at vit skulu avtaka okkara sjálvsavgerðarrætt, soleiðis sum vit síggja, at tað er blivið til.

finna út av, hvør ið stendur aftanfyri hesa ráðagerð, sum tað heilt greitt er talan um. Hon er ítøkilig áætlað at forkoma umrødda uppskoti, men er annars áætlað at seta politisku skipanina út av spælinum tá talan er um vinnupolitikki í Føroyum. Tað má vera avgerandi at fáa staðfest, um her er talan um

eina politiska bilegging, ella um tað er embætisverkið sum stendur aftanfyri.

Vit, sum borgarar, hava undir øllum umstøðum orsök til at vera ótryggir, tá vit ikki vita, hvørjum vit eru uppi ímóti. Er tað politiska skipanin, so vita vit tað og kunnu nýta vanligu spælireglunar. Men er tað embætisverkinum, so

verður tað bert skuggaboksing. Júst hetta mál gevur alla orsök til ein slíkan ótryggleika, sum politiska skipanin má hava áhuga í at fáa skil á.

Tí er henda grein send sum bræv til limirnar í politiska rækjubólkinum og til lögmann, sum varðar av hesum máli.

6.

Ein heilt onnur niðurstøða:

ES frágreiðing váttar iva um uppritini hjá løgmannsskrivstovuni

Á vári 1997 varð settur ein bólkur av serkønnum at gera upplegg til samráðingar við ES um eina nýggja avtalu.

Í hesi frágreiðing er eisini ein lýsing av WTO og tess reglum fyri studningi, og tað eru hesar sum eru endurgivnar her:

Ikki loyvdur studningur ("prohibited subsidies")
Her er talan um studning fyri at rækka ávísu útflutningsmálum ella at fáa fólk at brúka innlendis framleiddar vørur í staðin fyri innfluttar vørur. Hesin studningur er ikki loyvdur, tí hann avskeplar altjóða handil og kann hava skaðiligt árin á handilin hjá øðrum londum.

Mál um tilíkan studning kunnu leggjast fyri WTO-skipanina til stødutakan. Kemur WTO eftir, at studningurin er ikki loyvdur, eigur hann at takast av alt fyri eitt. Annars kann landið, ið sendur klagu til WTO, seta í verk móttiltøk. Um tað eitt nú vísir seg, at innflutningur av studningsvørum er innlendis vinnulívi og framleiðarum til skaða, kann útjavningartollur áleggjast.

Studningur, har móttiltøk kunnu setast í verk ("actionable subsidies"):
Í hesum bólki áliggur tað tí landi, ið reisir eina kæru, at prógva, at studningurin hevur óhepnar avleiðingar og skaðar áhugamálini hjá viðkomandi landi. Annars er studningurin loyvdur.

Sáttmálin nevnr tryg sløg av skaðum, sum studningurin kann hava við sær. Studningsveitingar hjá einum landi kunnu hava skaðilig árin á heimaídnaðin í landinum, sum innflytir vøruna. Studningurin kann skaða útflytarar úr øðrum londum, sum kappast á sama marknaði í einum triðja-landi. Studningur í einum landi kann somuleiðis skaða útflytarar, sum royna at kappast á heimamarknaðinum hjá landinum, sum veitir studning.

Nevnast kann í hesum sambandi, at sambært nýggja sáttmálanum verður roknað við, at skaði er elvdur vinnugrein í øðrum landi, um samlaði studningurin til eina vøru liggur omanfyri 5% av virðinum.

Um "Dispute Settlement Body" í WTO ger úrskurð um, at studningurin hevur óheppin og skaðilig árin, eigur studningurin at verða settur úr gildi, ella óhepnur avleiðingarnar av honum fyribyrgdar. Eisini kann útjavningartollur áleggjast, um innfluttar vørur við studningi hava skaðiligt árin á heimaídnaðin.

Einki grundarlag fyri niðurstøðuni hjá løgmannsskrivstovuni Fyrsti munurin á hesi lýsing og henni hjá løgmannsumsitingi er, at tann hjá EBS-nevndini er á føroyskum, meðan

hin er við endurgevingum úr WTO reglum á tekniskum enskum, sum kann vera ringt at skilja hjá vanligum fólki.

Men tann avgerandi munurin er, at niðurstøðurnar eru heilt ymiskar. Hetta sigur nakað um, hvussu tilvildarligt eitt úrslit kann gerast við at nýta bert eina, kanska partíska, keldu til at lýsa eitt mál. Serstakliga tá hetta verður gjørt, uttan at tann, sum lýsingin er áætlað, brúkar høvdið!

Í EBS frágreiðingini verður greitt sagt, at tað er upp til eitt annað limaland hjá WTO at kæra um móguliga skaðiligan studning hjá øðrum landi. Og tá er tað upp til hetta land at prógva, at hesin studningur skaðar áhugamálini hjá teimum. Men tað, sum er fullkomiliga avgerandi, er, at nevndin staðfestir, at so leingi hetta ikki hendir "er studningurin loyvdur". Hetta merkir í stuttum, at vit uttan at verða lagdir undir nakað sum helst brot kunnu fremja ta lóggávu, sum vit halda vera rætta. Kærir so eitt land, so mugu vit verja okkara sjónarmið. Talan er ikki um eitt brot, fyrr enn vit nokta fyri at fylgja eini avgerð hjá WTO. Tástaðni kann staðfestast, um ein lóggáva er í stríð við stýrisskipanina. Men sum løgmannsskrivstovan hevur váttað, so hevur WTO enn onga kæru viðgjørt viðvikjandi fiskivinnu.

Men tað minst líka áhugaverda er,

Vit hava útgerðina til trol- og nótaflotan

- Flóttrol
- Botntrol
- Rækjutrol
- Snurpunótir

VÓNIN

Høvuðsskrivstova:
Bakkavegur 22
530 Fuglafjørður
Telefon 444 246
Telefax 444 579

Tórshavn:
Viðarnes
100 Tórshavn
Telefon 354 391
Telefax 313 319

info@vonin.com - www.vonin.com

Hjálp til fiskimenn við Indiska havið

Í kjalarvørrinum av tí stóru náttúruvanlukku, ið rakti londini við Indiska havið, tann 26. desember hevur Meginfelag Útróðrarmanna, fingið áheitan frá WFF (altjóða felagskapur útróðrarmanna og fiskarbeiðara) um hjálp. Útróðrarfeløgini við Norður-Atlantshavið taka nú stig til eina innsavning, ið skal hjálpa til at endurbyggja tær smáu bygdirnar, ið hava sítt livibreyð av sjónum. Hesar bygdir hava mist eitt óhugnaligt tal av fólki á landi, umframt eitt stórt tal av fiskimonnum sum vóru á útróðri.

Ætlanin er at savna so nógvan pening sum gjørligt og síðani at geva hann til uppbygging av

hesum hart raktu bygðum. Ein bátur av tí slagnum ið brúktir verða í hesum økinum kosta einans uml. 1.000 US\$, fult útgjærdur. Á hesum sæst at tað skal ikki so nógv til fyri at gera mun. Okkara ætlan er at hjálpa til at byggja upp aftur, heldur en at senda beinleiðis neyðhjálp. Um tað eydnast at savna t.d. 70.000 kr. er tað nóg miklið til 10 bátar.

Vit vóna at hetta kann verða við til at hjálpa hesum fólki at koma í gongd aftur og klára seg sjálvi.

Peningurin verður latin WFF at umsita, og har verður tað formaðurin Arthur Bogason (frá L.S. í Íslandi), ið skal tryggja okkum at peningurin fer

óskeyrdur til ætlaða endamálið.

Vit hava øll sæð og hoyrt hvussu ræðulig støðan er í økinum. Øll eru vit greið yvir at tann hjálp, ið vit kunnu veita, ikki er meira enn ein dropi í havið tá ein hugsar um tørvin. Men tað er ikki ein umbering fyri at venda ryggin til. Her hava vit møguleikan at rætta eina hjálpanði hond. Hvør króna ger mun. Eg vil inniliga heita á tykkum øll um at hjálpa eftir førimuni.

Peningurin kann flytast á hesar konti:

Føroya Banki
6460-169.830.5

Føroya Sparikassi
9181-143.907.5

Norðoya Sparikassi
9865-102.932.5

Suðuroyar Sparikassi
9870-102.307.2

Giro
9909-203890

Við tøkk

**Vegna Meginfelag
Útróðrarmanna**

Auðunn Konráðsson

PS: Um spurningar eru, kann eg náast á tlf. 214510 ella e-mail: megf@megf.fo

Eftirlønin og eftirlønargjald hækka

Tíðindaskriv

Stýrið fyri Arbeidsmarknaðareftirlønargrunnin hevur á fundi 30. des. 2004 samtykt at hækka eftirlønina úr grunninum við umleið 30,5% frá 1. jan. 2005 sammett við 2004, soleiðis at eftirlønin verður 910 kr. um mánaðin, sum er 10.920 kr. um árið. Ásetingin er galdandi fyri árið 2005. Øll, sum hava fyllt 67 ár, fáa eftirløn úr grunninum.

Av tí, at tað ikki ber til at broyta útgjaldsskipanina við virknað 1. jan., verður hækkingin í eftirlønini fyri januar útgoldin

saman við nýggju eftirlønini fyri februar.

— o —

Stýrið ásetti tann 30. sept. 2004 nýggja eftirløn til 710 kr. til hvønn móttakara um mánaðin, men av tí at lögtingslóg nr. 87 frá 20. des. 2004 hækkar inngjaldið í grunnin og tekur burtur tíðarfreistina um áseting áðrenn 1. okt., er eftirlønin fyri 2005 ásett av nýggjum.

Lögtingslógin um eftirlønargrunnin er frá 1991, men hon er broytt nakrar ferðir.

Lønsmóttakarar og ar-

beiðsgevarar hava síðan 1. jan. 1992 goldið í grunnin, lønmóttakarar ½% av lønini so hvørt, hon er útgoldin, og arbeiðsgevarar ½% av lønunum í undanfarna ári. Frá 1. jan. 2005 rinda lønmóttakarar og arbeiðsgevarar hvør 0,75% av lønini.

Eftirlønarveitingin er ásett soleiðis, at grunnurin sleppur undan at lækka hana seinni, og í staðin fyri hevur møguleika fyri at lata eina vaksandi upphædd, sum í minsta lagi veksur líka nógv sum inflátióin. Av tí at útlitini ikki eru av teim bjartastu beint nú, er serligt var-

semi lagt í útgjaldingarætlanina fyri 2005.

Reglurnar um útgjald úr grunninum eru ásettar í lögtingslóg nr. 39 frá 7. mai 1991, sum seinast broytt við lögtingslóg nr. 87 frá 20. des. 2004 og í kunngerð nr. 44 frá 9. mai 1997. Eftir hesum reglum er tað Toll- og Skattstovan, sum stendur fyri útgjaldinum, og hvønn mánað setur veitingina á konto hjá hvørjum eftirlønarmóttakara í sparikassa, banka ella postgiro.

Vit hava eykalutir á
goymslu og útvega
teir, vit ikki hava.

Pf. Petur Larsen

Tlf: 44 41 74
Fax: 44 42 85

AGN

**sild / kúfiskur
makrelur
høgguslokkur
einkultfryst gágga**

hava dagligt samband um alt landið

P/F KAMBUR

**STRENDUR · telefon: 447720
ella 448095 · fax: 448744**

SENT VERÐUR VIÐ STRANDFERÐSLUNI

SKIPSTIMBUR & APTERING

Vit átaka okkum alt arbeiði innan
skipstimbura og aptering, so sum
nýggja messu, brúgv ella lugar.

**Sp/f Skipstimbura
og aptering**

v/Jón Jacobsen · FO-470 Eiði · Tlf: 22 23 86

3. partur av søguni hjá Doru:

Dora kemur at
kenna Dánjal

Í triðja og næstseinasta partinum av frásøgnini hjá Doru Nielsen hittir hon í 1932 Dánjal av Vatnsøyrum, sum hon giftist við seks ár seinni. Greitt verður m.a. frá torfórum kavarauppgávum hjá Dánjali. Og vit fylgja teimum báðum fram til krígsárini.

Eg fekk húspláss hjá læknanum í Vestmanna 1932. Har kom eg at kenna Dánjal. Hann var í arbeiði hjá fastur síni, Mariannu Nielsen, ættað úr Sandavági, sum hevði stóra forætning, skip og motorbátar. Millum skipini hon átti vóru "Docea", "William Stephenon", "Flower" og "Haffarið". Ein motorbáturin kallaðist Manni, og var hann bygdur í Vestmanna. Ein annar motorbátur var "Stjørnan", sum var bygdur í Havn. Marianna kom í 1913 til Vestmanna saman við beiggjanum Zacharias Nielsen, sýslumanni. Hon fekk handilsloyvi í 1915 og handlaði fyrst í kjallaranum undir sýslumanshúsunum. Seinni bygdi hon handilshús sjálv. Marianna var annars ein merkisvinna, sum skapti nógv virksemlu í bygðini.

Dánjal var í Leith við einum av skipunum hjá fastrini, tá eg kom til Vestmanna 1. oktober. Eg hevði sæð Dánjal, og ein sunnudagin fór eg á basar. Tá eg fór heim hetta kvøldið, kom Dánjal aftan á mær. Hann var ógvuliga fyrirkomandi og tosaði um ymiskt. Eisini spurdi hann meg, um eg var frelst. Hetta kundi eg við gleði siga ja til, og kundi greiða frá, at tað var 1½ ár síðani, eg var komin til trúgv. Vit blivu góð og sóust nakrar ferðir, meðan eg var í Vestmanna.

Í Klaksvík 1933
Árið eftir fór eg til Leirvíkar. Eg var heima í eitt hált ár og hjálpti til í handlinum og við hús.

Andrea, systir, hevði havt húspláss hjá Aksel á Posthúsinum í Klaksvík.

So fór eg til Klaksvíkar í handilin hjá Johannis úr Hvalvík. Hanna systir var í Klaksvík hjá Mariu, systir Thorstein Petersen. Hon var hálvan dagin í handlinum og hálvan dagin heima. Hon hevði verið eitt gott ár har og gekk á

Dánjal arbeiðdi fyrri fastur sína Marionnu Nielsen, sum hevur verið ein merkisvinna. Hon man vera ein av teimum fáu kvinnum, sum hava bygt upp sítt egna reiðaravirki.

møti í Betesda, og tá komu vit so at fylgjast til møtini. Serliga minnst eg eitt kvøldið Jens Klæmint talaði á uppbyggilsismøti eitt mikukvøld. Hann legði serliga dent á at lata seg doyppa, tá man var frelstur. Tað bleiv fyrri mær so álvarsamt, at eg vildi hava tað gjørt, og eg fór at tosa við Jens Klæmint sama kvøldið. Sunnudagin aftaná bleiv eg doypt. Og glað var eg, tá tað var gjørt, og eg vitnaði so aftan á um, tá Harrin frelsti meg.

Hanna fór so heim aftur til Leirvíkar aftan á at hava verið í Klaksvík 1½ ár, og hon var so heima, til eg segði upp hjá Hvalvíks

Jóhannesi. Ein dag áðrenn eg fór heim, ringdi Karin Kjølbro til mín, at biðja meg koma í handilin, toystovuna, hjá teimum, tí Jenny, systir Dánjal, hevði sagt upp, nú hon skuldi giftast. Hon hevði verið hjá teimum í 10-12 ár. Eg spurdi, um ikki Hanna systir mín kundi fáa pláss, tí eg helt, at nú hevði eg verið so nógv burtur, og vit máttu skiftast at vera heima. Jú, so var, hon kendi eisini Hannu. Hanna bleiv har í 5 ár.

Ætlaði at gerast húsasmiðjur
Dánjal var komin til Klaksvíkar 15 ára gamal í 1928

Dánjal á ungum árum.

at læra til húsasmið hjá Jóhannus úr Hvalvík, men tá bedingin bleiv lögð í Klaksvík fór hann saman við nøkrum kammirátum hagar, og Dánjal gjørdist lærlingur her. Tað var nevniliga ikki so nógv at gera við húsasmið tá. At Dánjal var í Vestmanna í 1932, komst av, at hann var blivin sjúkur og var tí farin vestur aftur til Vatnsøyrar at vera, til hann gjørdist frískur. Hann var nú komin fyrri seg og var farin til Vestmanna at hjálpa fastur síni, áðrenn hann fór aftur á bedingina í Klaksvík.

Munur á ferðing
tá og nú

Tá var ikki so lætt at ferðast sum nú. Fyrstu ferð Dánjal kom til Leirvíkar var á páskum 1933. Hann hevði havt eina langa reisu. Hann hevði siglt av Vestmanna til Kvívíkar, gingið til Hósvíkar, leiga bát til Selatraðar, gingið um fjallið til Skála, leiga bát til Skipanes og gingið til Leirvíkar um Leirvíksfjall. Hann var eina ferð aftur seinri um summarið, men tá var reisan eitt sindur lættari.

Fyrsti túrur til
Vatnsøyrar

Mín fyrsti túrur til Vatnsøyrar var seinri um summarið 1933. Tað bar soleiðis til: Klaksvíkingar høvdu leigað M/B Kvikk til Vágar eitt vikuskifti, og nógv fólk skuldu við. Eg var tá, sum fyrr sagt í handlinum hjá Jóhannus úr Hvalvík. Eg skuldi norður á Stengur eitt ørindi. Tá eg kom súklandi forbi handilin hjá Kjølbro rópar Jenny, systir Dánjal, á meg og biður meg koma vestur við M/B Kvikki. Hon segði, at Dánjal hevði ringt, men, at hann fekk okkum ikki at svara. Johannis Gaard og hon skuldu við, og fleiri ungar gentur, sum eg kendi. Jens Klæmint og Eliesar Poulsen o.a. skuldu halda møti.

Dora er 93 ára gomul. Hesa frásøgnina skrivaði hon, tá hon var um 80.

Johannis Gaard hevði ongantíð verið í Vatnsøyrum, so nú skuldu vit presenterast fyrri familjuni. Vit sigldu kl. 4 um náttina og vóru á Miðvági kl. 7. Jenny hevði ringt til Zakaris bróður sín um at koma eftir okkum. Hann hevði ein lastbil, sum hann hevði gjørt sær hús á við rútum og beinkjum. Fólk- ið fór í ymsar ættir. Nøkur fóru til Sandavágs og nøkur blivu í Miðvági og onkur til Sørvágs, men vit vóru nógv, sum fóru av hjá Stóra Martini í Vatnsøyrum. Dánjal kom úr Vestmanna. Blíðskapurin var stórur, vit blivu boðin til borðs til fint dekkad borð við alskins góðum morgunmati. So fóru vit á morgunmøti, sum hendan sunnudagin skuldi vera hjá Suðuroyar Dánjali. Tað vóru fleiri fólk komin úr Sørvági og onkur úr Miðvági til møtið, og so eisini øll, sum plagdu at vera úr Vatnsøyrum. Dánjal presenteraði gentu sína, so øll at ynskja okkum til lukku.

Til døgurða hevði vermóðir sílafrikadellur, sós og eplir og triffils og kaffi oman á. Hetta var ein góður døgurði.

Vit gingu okkum ein langan túr, áðrenn vit koyrdu til Sørvágs á gatu-

møti kl. 6. Vit komu aftur til Vatnsøyrar til ein góðan nátturða, og hugnaðu okkum har til vit fóru avstað kl. 12 av Miðvági. Zakaris koyrði okkum. Hetta var ein sera góður túrur.

Sjúk í 1937

Eg var heima og hjálpti til í handlinum og heima við hús, til eg bleiv sjúk í 1937. Tá var ein danskur lækni í Klaksvík. Hann meinti, at tað var liðagikt og segði, at eg skuldi niður til Danmarkar at fáa hjálp. Hann hevði verið lækni á Kuranstaltini Hald í Jyllandi, har hundrættals patientar fingi viðgerð fyrri gikt.

Tað var fyrst í september, eg var hjá lækna, og hann segði, at eg skuldi fara alt fyrri eitt. Men eg bíðaði til Dánjal var aftur komin. Hann var í Grønlandi við "Stellu Mariu".

Vit høvdu ætlað at giftast, tá hann kom aftur, tí nú vóru húsini liðug. Grundin til, at Dánjal var til skips, var, at hann vildi royna sjógvinn, og sum skipstimburmaður ynskti hann at uppliva lívið og umstøðurnar umborð á einum skipi.

Eg fór so niður í oktober við Tjaldur. Tað árið komu serliga nógv, sum høvdu fingið barnalamm-

**At taka úr
blaðnum**

**Síðurnar 9,
10, 15 og 16
kunnu takast
úr blaðnum**

ils. Ja, man sá nógva elendigheit har. Her vóru ymiskar viðgerðir. Eg skuldi sita við fitiborðið, onnur við slankiborðið og aftur onnur við sukursjúkuborðið. Hini sótu so við vanlig borð.

Har á Hald var heilt nýtt anlegg komið úr Svøríki við so nógvum maskinum, har vit annanhvønn dag skuldu gera ymisk sløg av maskingymnastikki. Vit byrjaðu við 10 minuttum og endaðu við 1 tíma. Síðani vóru ymisk sløg av ljósviðgerð. Viðgerðirnar byrjaðu við 10 minuttum og endaði við 1 tíma. Her var massasja fyri bæði armar og bein. Ein viðgerð var at liggja í saltbaði í 10 minuttir annan hvønn dag. Øll viðgerðin koyrdi eftir sama leisti.

Eg var á Hald í eitt hálv ár. Eg bleiv útskrivað síðst í mars. Ein lækni segði við meg, at um eg nú hevði blivið í Danmark tað summarið og notið sólina, so hevði tað verið betri, tí í Føroyum var so ráligt klima. Hetta skrivaði eg til Dánjal, og tað hevði hann einki ímóti. Eg kom til København í mars, búði hjá Kathrinu Joensen, systkinabarn pápa.

Húspláss í Charlottenlund
Eg søkti og fekk eitt húspláss í Charlottenlund, har lønin var 75 kr. um mánaðin, og eg skuldi búgva har. Eg hevði frí seinrapart hósdeg og annan hvønn sunnudag. Tá var eg altíð í København. Hóskvøld var møti í samkomuni í Thorsgøtu 40 á Nørrebro, har vóru so nógvar føroyskar gentur, og annars føroyingar yvirhøvur, sum komu til møtini. Eg kom mest saman við Elisú Ellingsgaard, seinni Hammer á Eiði. Georg beiggj mín hevði tikið hægri handilsskúla í København og hevði skrivstovupláss í København, so vit sóust eisini ofta. Mær dámdi væl í plássinum. Tað var sera fornemt. Eg skuldi vera í ljósabláum kjóla og hvítum fyríklæði og kapp á høvðinum fyrrapartin og svørtum kjóla og fyríklæði og ein pyntikappa um høvðið seinrapartin og skuldi servera við borðið hvørja máltíð. Tey vóru bara trý fólk í húsi. Tey vóru Arthur Jensen, stjóri, konan og dóttirin Birgit, sum var 12 ár. Arthur Jensen hevði verið apotekari í Amerika sum ungur. Tey tosaðu altíð enskt sína millum, so tað var ikki nógv prát við meg. Men eg kundi práta við Birgit og við Mariu, vaskikonuna. Hon kom hvønn mánadag at vaska

Í Vatnsoyrum í 1939. Aftast foreldrini hjá Dánjali, Jacobina og Stóri-Martin Nielsen. Beint frammanfyri tey, dóttirsynirnir, Ólavur og Martin Gaard. Tv. dótturin Frida saman við Myrnu, dóttur Hans. Th. Dora við Kirstini.

Umborð á Fossanesi í 1936. Dánjal er uttast t.h. Næstur honum er Meinhard á Hædd. Kennir nakar hinar menninar?

toy. Ein strúkijomfrú kom hvønn týsdag at strúka toyið frá farnu viku. Hvønn fríggjadag kom vinduspussarin, og annan hvønn hósdeg kom ein dama at seyma ella stoppa, um t.d. ein knappur manglaði og leggja alt upp á pláss. Mítt arbeiði var at gera mat og ta vanligu húsreingeringina. Herskapið sat í stovuni tað mesta av degnum ella var í býnum við bili. Tey skrivaðu og løsu. Tvær stovur vóru næstan bara bókur og eisini í gongini vóru nógvar bókur.

Fríggjarabrøv
Eg skrivaði til Dánjal hvørja ferð við Tjaldur og fekk eisini bræv hvørja ferð við

sama farti. Elisa og Issa gjørdur tað sama, so vit høvdu brøvini við, tá vit fóru á møti og so umborð á Tjaldur við teimum. Tað tók tað mesta av einum tíma at ganga frá Nørrebro, har sum møtini vóru, og oman har Tjaldur lá. Men ofta gingu ella runnu vit heldur enn at fara í bussin. Tað kostaði nevnlíga 25 oyru. Tað var stuttligt at síggja so nógvar føroyingar á kajuni, ofta kendu vit fleiri.

Eg byrjaði í plássinum 1. apríl og segði upp til 1. august. Vit høvdu avtalað, at eg ikki skuldi vera longur. Dánjal dykkaði tá í Klaksvík og fekk 20 kr. um dagin, so meiningin var at

Dora saman við sjúklingum á Hald. Dora er aftast t.v.

Skipasmiðjan á Skála.

Hanna, systir Doru, Kirstin, dóttir Doru og Dora í Leirvík í 1940.

vit skuldu giftast beinan vegin, tá eg kom aftur.

Heim at giftast
Eg fór heim við Tjaldur, og tá eg kom, var Dánjal á kajuni í Havn. Gleðin var stór, tá vit sóust aftur.

Vit fóru norður við "Pride" sama kvøldið.

Dánjal búði hjá Jenny, systir síni, og tað gjørdi systirin Frida eisini. Hon hevði seymistovu á loftinum har. Dánjal hevði keypt møblar til sovverilsíð og stovuna.

Nú var at gera klárt til brúdleypið, men tað bleiv ikki fyrr enn fjøllini vóru gingin, tí kjøt var einki at fáa fyrr enn tá. Vit giftust 22. oktober 1938.

Eg sum húsmóður
Nú byrjaði gerandisdagurin. Dánjal fór aftur til arbeiðis aftan á at hava havt frí eina viku. Hana nýtti hann bæði til at rigga til brúdleyp og til at fáa alt uppá pláss aftaná.

Arbeidsdagurin var tá roknaður til 10 tímar frá kl. 7 til kl. 7, ein tíma døgurða, og tvær ferðir ½ tíma til drekka. Lønin var 80 oyru um tíman. Leygardag bleiv eisini arbeiðt, so tað var 60 tímar á 80 oyru um vikuna. Seinri bleiv arbeiðstíðin broytt til 48 tímar um vikuna frá kl. 8 til kl. 5, og lønin varð hækkað til 1 krónu um tíman, og bara døgurði frá 12-1. Lønin bleiv tann

sama 48 kr um vikuna.

Dánjal byrjaði aftur á bedingini, og seinri um summarið bleiv hann biðin at koma vestur til Sørvágs at dykka. Tá gleddu vit okkum til at fáa fyrsta barnið, so Dánjal fór ikki vestur, fyrr enn eg hevði átt. Kirstin bleiv fødd 4. august 1939. Eg hevði fingið eina 16 ára gamla gentu at passa meg upp, soleiðis kallaði man tað tá. Tá lá man í songini í 10 dagar.

Eg hevði tað fittligt ta tíðina, spaðsaraði við barnavogni og vitjaði fólk og hevði ofta vitjan. Nú Dánjal kom so tíðliga frá arbeiði hyggjaðu vit okkum so væl við lesing og ann-

Freydis hevur gjørt eitt rimmar avrik:

Oyndarfjarðar søga er eitt megnarverk

Sum kunnugt eru Føroyar eitt sera lítið samfelag, har hvør einstakur antin kennur ella er í ætt við stórar partar av fólkinum.

Tað kann vera bæði gott og ringt. Men um vit halda okkum til hitt góða, so viðkoma føroyingar hvør øðrum meira enn fólk í størri londum. Hetta síggja vit ofta og ikki minst til jarðarferðir.

Hetta lítla samfelagið hevur so eisini gjørt tað, at eg sjálvur eri komin at kenna Freydis Poulsen. Fyrst kom eg at kenna systur hennara Giggu. Vit kendist bert stutta tíð – frá hennara longu sjúrka-legu á ríkissjúkrahúsinum og seinni á Landsjúkrahúsinum – til hon doyði í 1998. Hon var ein framúrskarandi kvinna, og tað sama kann eisini sigast um Freydis. Ja, øll systkini eru framúrskarandi á sín hátt.

Freydis er ein av teimum fólkunum, sum ígjøgnum sínar ættargranskningar binda Føroyar saman í eina eind og ger flestu okkara til skyldfólk.

Fyrstu fer eg varnaðist hetta var í Varðanum, har hon hevði eina frásøgn um ættarsøgu av Blank-skála.

Ein torvbátur av Blank-skála kollsiglir í Leirvíksfirði í 1727. Millum teirra, sum drukna, eru feðgar-nar Pætur Niclassen og sonurin Niclas Petersen. Niclas er trúlovaður, og tað vísir seg, at gentan er við barn og fær seinni eina dóttir, sum fær navn-ið Sunneva.

Freydis hevur útgreinað allar hennara eftirkomarar, sum eru hundrættals um ikki túsundtals. So tað er ikki smávegis, sum kom burtur úr hesum lítla "mistaki" hjá unga parinum. Millum eftirkomararnar eru soleiðis tveir lógmenn og ein fiski-

Freydis leggur bókina fram á samkomu í Oyndarfirði.

mannafelagsformaður!

Millum onnur avrik hjá Freydis er ættargreining úr Svínáum. Freydis tekur eisini søguna við, og hana fingur okkara lesarar gleði av við frásøgnini um framburðsmannin Hans Poulsen, sum var abbi hennara.

Eri ikki greiður yvir, um Freydis hevur fingið nakra almenna viðurkenning fyri sítt arbeiðið á hesum øki, men hon hevði verið so søttliga uppiborin.

Eitt stórverk

Nú er Freydis komin við einum rættiligum stórverki, og er tað brot úr Oyndarfjarðar søgu, sum er skrivað nøkurlunda eftir sama leisti sum Blankskálasøgan.

Henda søgan er ikki minni stórverk. Í yvirlit-inum aftast í bókini eru fleiri túsund nøvn. Hesi munnu fyri ein stóran part verða grivin fram úr gomlum kirkjubókum, og hetta er, óneyðugt at siga, ikki løtuverk.

Bókin kom út fyri jól og telur 368 blaðsíður og man hava umleið eins

nógvar myndir. Hjá oynd-firðingum er hetta teirra søga, har teir kunnu læra at kenna sínar forfedrar gjøgnum hundrættir av árum. Hetta kann so styrkja um teirra samleika, soleiðis at teir ikki lættliga skulu missa hann, nú teir eru blivnir runavíkingar!

Tað skal sigast, at eitt er at hava nøkurlunda skil á síni egnu ætt, men at hava skil á ættunum hjá nógvum og so langt aftur í tíðina, og at halda tær ymsu ættirnar skildar frá hvørji aðrari, tað krevur serlig evni.

Heldur ikki hetta hevur Freydis frá fremmandum, tí hon eigur ein 98 ára gamlan mammubeiggja í Oyndarfirði, Andreas í Tarti, sum hon gevur ein stóran part av æruni fyri, at so nógv er komið burtur úr. Her hevur Freydis gjørt kvettið at lofta vitanini hjá einum so gomlum fólki, áðrenn tað varð ov seint. Nógv vitan er farin og fer fyri skeyti, tí ein dag eru hesi gomlu farin og vitanin við teimum.

Nú skal ein sjálvsagt vera oyndfirðingur fyri at kunna geva hesi bókini eitt fullfíggað ummæli. Hon hevur eisini størstan áhuga fyri tey, sum beinleiðis varða av bókini. Men vit onnur kunnu eisini fáa nógva nyttu burtur úr henni. Tí vit kenna øll oyndfirðingar, og kanska eru tað ikki øll sum vita, at Jóannes Eidesgaard lógmaður er ættaður úr Oyndarfirði gjøgnum pápan. Men hetta kunnu vit lesa okkum til, eins og vit kunnu fylgja hansara ætt aftur í tíðina. Abbi Jóannes var tann kendi skiparin Justines Eidesgaard, og ein abbabeiggja hansara var rithøvundurin Hans Marius Eidesgaard, sum eisini var lærari í Oyndarfirði í 33 ár.

Havi sjálvur funnið ættarfedrar Sjálvur eri eg ikki oyndarfirðingur. Men kortini fann eg egnar forfedrar í móðurættini við tipoldurforældrini í Oyndarfirði, sum eru fødd umleið 1800. Og kann so fylgja teimum ættarlið fyri ættarlið aftur til 1600 talið, tá ættin kemur av Blankskála til Oyndarfjarðar, og her

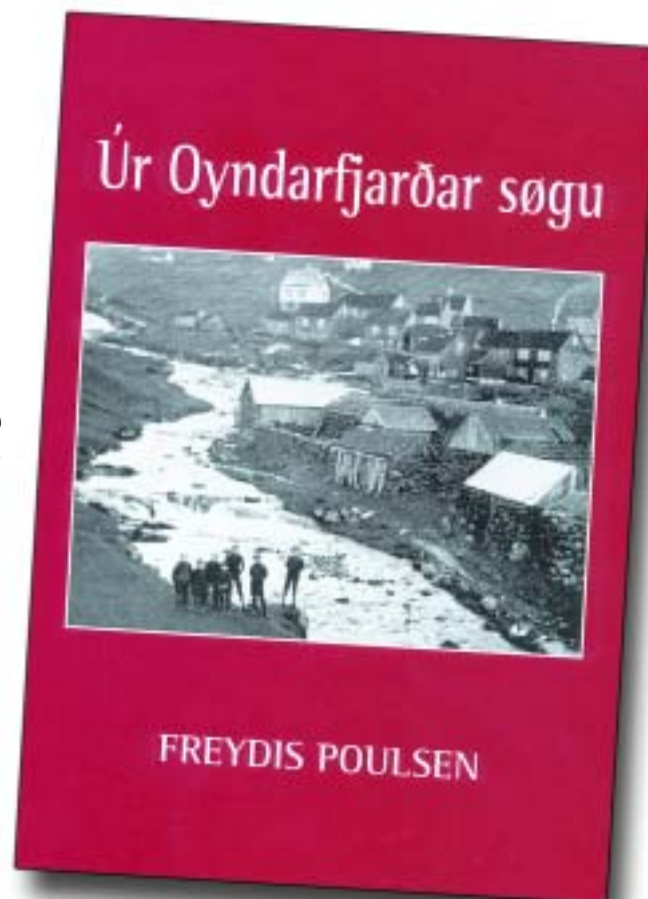
rennur ættin saman við faðirættina. So eg havi nakrar dropar av oyndfjarðabólði, og tað trekkir kanska ikki frá. Men hóast vit bæði Freydis hava ættarbond bæði til Oyndarfjarðar og Svínáir, so kunnu vit ikki fáa tað snarað soleiðis, at vit bæði eru í ætt! Men kennast tað gera vit.

Tað eru nógvar forvitnisligar myndir í bókini. Lutvist myndir av fólki men eisini slíkar, sum vísa liviháttin í gomlum døgum, og tey eru nógv, sum hava áhuga fyri slíkum. Bókin hevur húsasøgu og ættarsøgu hjá 48 hús-um. Og eru tær sera ymiskar til longdar, tí hetta valdast alt, hvussu nógv børn hava verið í hvørjum húsi, og hvussu nógv eru komin undan.

Síðani eru kapitlar um "stovnanar" í bygdini, so sum kirkja, postur, skúli og felagslív. Eisini er brot úr gerandisdegnum tíðliga í 20. öld, t.v.s. fyri nærum 100 árum síðani og hetta er – í hvussu er – av almennum áhuga. Hóast nógvar frásagnir eru um hetta, so eru tær allar ymiskar frá bygd til bygd og frá persóni til persón.

Tað kann vera áhuga-vert at triva í okkurt her, sum t.d. viðvíkjandi felagslív. Vanliga var ein roykstova lænt at dansa í. Tað var ikki so gott at dansa á moldgólvi og tí funnu menninir upp á – hvør sær – at keypa eina fjøl at leggja á gólvið og seta í plóg, tá dansað varð. Navn varð skrivað á hvørja fjøl, so teir vistu, hvør ið átti hvørja, tá gólvið skuldi takast upp aftur.

"Vikingur" var vist fyrsta stálskip, sum varð bygt á Tórshavnar Skipasmiðju. Skiparin og partur av manningini var úr Oyndarfirði. Her eru menn á veg umborð í 1963. Frá vinstru: Torbjørn Gaard, John Erling og Andreas í Tarti, feðgar, Jákup Kristoffur Joensen, Eiði, Hans Jákup og Jens Petur Jensen, brøður, Hellurnar, og Sofus Joensen.

Eitt sindur av skipasøgu er eisini. Endurgivið verður úr grein, sum Andreas á Marknagili (1918-2002) skrivaði, um tá "Esther" fyrst í 20-unum kom til Oyndarfjarðar. Andreas var sonur Justines, og tað vóru mammubeiggjar hansara, sum áttu skipið. Hann skrivaði:

"Eg minnst sera væl tann dagin hon (Esther) á fyrsta sinni kom heim við Líð. Sum vituligt er, varð bátur flotaður við tað sama, og vit smádreingir sluppu við umborð. Tá á døgum var síður hjá skipsmonnum at geva smádreingjum keks at eta, tá teir komu at borði. Tað var fyrstu ferð, eg sá eitt stýrhús og ein motor at ganga. Forvitnir, sum dreingir eru, var farið í hvønn krók. Alt hugtók okkum – maskinan og stýrhúsið, sum var tað stóra undurið í okkara eygum. Eg minnst til rattið, telegrafin niður til motorin, og ikki at gloyma hillina aftantil, har øll flógg, ið hoyrdu til útgerðina, vóru goymd".

"Esther" gjørdist tann sluppin, sum var longest í flotanum og var hon í drift til 1992, tá hon varð seld aftur til Grimsby, hagi hon upprunaliga var komin. Nú er hon umbygd til eitt savn. Men hetta er ein góð lýsing av hvussu nógv er broytt.

Sum sagt er bókin um Oyndarfjarðarsøgu eitt valaverk. Heimildirnar eru nógvar. Yvir 40 bókur, 9 bløð, m.a. FF-blaðið, og so alt tað óprentaða, sum kirkjubókur o.t., sum Freydis er farin ígjøgnum. Freydis eigur stóra tækk uppiborna fyri sítt arbeiði á hesum økinum. Og vit kunnu bert nýta hetta høvi at heita á onnur um at halda áfram við hesum virksemi, so vit kunnu varðveita mest møgulegt av okkara siðsøgu, meðan hetta enn er møgulegt.

Men samstundis rokna vit ikki við, at hetta er seinasta orðið hjá Freydis. Verður lív og heilsa fara vit vist at frætta frá henni aftur.

Andreas í Tarti, mammubeiggja Freydis, avmyndaður á 98 ára degnum av lækna sínum, Gunnar Bjørkman.

Landsfundurin 2005

Tann 28. december hevði Føroya Fiskimannafelag árliga landsfundin í Norðurlandahúsinum. Ætlanin var, at hava fundin sum vanligt tann 29. december, men hetta lat seg ikki gera, tí tá skuldu onkrar umvælingar gerast í húsinum, og tí máttu vit "kappast" við sjómannaftótbóltskappingina í Klaksvík.

Koyrilíkindini vóru ikki av teimum bestu, men hóast hetta møttu gott 80 mans á fundi, og hetta eru vit væl nøgdir við. Tað var hugaligt at síggja gamlar trúfastar fundarluttakarar umframt eisini at síggja yngri og ungar fiskimenn, sum komu fyrstu fer á landsfund. Karl Isaksen var fundarstjóri og Eyðun Johannesen var skrivari.

Fyrsta punktið á skránni var framløga av årsfrágreiðing felagsins. Óli Jacobsen legði fram sína 34. årsfrágreiðing, ið sum vanligt var sera drúgv, og hon umrøddi nágreiniliga umfatandi virkseimið hjá felagnum. Tí vóru bert partar av henni við í munnligu frágreiðingini. Vit endurgeva niðurstøðuna í blaðnum í dag. Tey flestu máluni hava annars ígjøgnum árið fingið eina gjølla umrøðu í FF-blaðnum. Tann samlaða årsfrágreiðingin verður til skjals á heimasíðuni hjá FF, eins og hon kann fáast beinleiðis frá felagnum. Hon verður eisini send umborð á skipini og til onnur, sum kunnu hugsast at hava áhuga fyri henni.

Á fundinum var lívligt orðaskifti, og menn komu inn á nógv viðurskifti. Mong mál vórðu umrødd, m.a. hesi:

Felagsviðurskifti:

Her varð ført fram, at fráboðanin til uppstilling av vali til álitismenn í felagnum er ov stutt til, at langfaramenn kunnu koma upp í part. Framyvir fara vit at lýsa hetta í góðari tíð framman undan, tí vit vita hvørji val, ið eru hvørt ár. Í ár var tað sýsluformansval, og komandi vetur verður tað sóknarformansval, og um tvey ár verður aftur felagsformansval.

Eisini skal skipast fyri, at sáttmálin verður prentaður av nýggjum, tá núverandi samráðingarnar eru av.

Samlagstryggingin var eisini umrødd. Sum heild er semja um, at hon riggar væl. Fýlsta var tó á, at endurgjaldið lækkar niður í helvt, tá fiskimaður fer um tey 70 árin. Hetta er grundað á, at í hesum aldrinum er tryggingin dýrari. Men hetta var so eitt dømi um, at tað loysir seg at koma á landsfund. Upprunaliga varð

Eyðun Viderø, fyrrverandi tingmaður, hevur verið til skips á "ellisárum", og er nú limur í fiskimannafelagnum.

Úrdráttir úr rogni.

Hesir báðir hava siglt saman við "Sundaberg" í eini 20 ár. T.v. er Matthias Fosdalsá av Nesi og Ísak Bjarnaskorð av Viðareidi.

Anna Katrin Matras arbeidir á lýsivirkinum á Eiði.

markið sett til 67 ár, men varð broytt til 70 ár, eftir at tað var umrøtt á landsfundinum í fjør. Tí kemur henda reglan at raka nógv færr.

Sáttmálaviðurskifti: Her komu menn inn á ymisk viðurskifti. Víst varð m.a. á, at *línusáttmálin* fyri 10 árum síðan fór úr 45% niður í 43% fyri at stuðla skipunum at útvega sær svøvlalínu, og eigur sáttmálin at koma upp aftur á tað hann var. Tað skal tó tilskilast, at eftirlønarskipanin gevur umleið 1% ella helvtina av muninum.

Annars var eisini umrøtt í hvønn mun fiskimenn eiga at luttaka í nýggjari tøknið, sum t.d. kryvjingarmaskinu. Júst hetta vóru fiskimenn ikki hugaðir at luttaka í. Men formaðurin legði tó dent á, at FF eigur at kunnu stuðla upp undir nýskapan í sáttmálanum,

sum kunnu vera til gagns fyri fiskimenn og annars fyri báðar partar.

Menn vístu á ta vantandi uppfylging av sáttmálanum viðvíkjandi hoyrivernd við radiotóli, sum er eitt týðandi trivnaðarmál. Her eiga krøv at verða sett reiðarafelagnum, soleiðis at gjørdur sáttmáli veruliga verður hildin.

Tað vísir seg eisini ofta, at tað eru tey smáu máluni, ið kunnu gerast teir stóru trupulleikarnir. Hóast tað stendur greitt í sáttmálanum, at menn eiga lön fyri at taka ís, so verður hetta ikki yvirhildið. Tað má annars roknast fyri at vera órimiligt, at menn, sum bert eru heima í fáar tímar millum túrarnar, skulu nýta stóran part av hesi dýrabæru tíð at taka ís, tá hetta uttan iva er eitt arbeiði, sum kann gerast av øðrum.

Avrokningar vóru eis-

ini uppi at venda. M.a. varð víst á, at manningin á skipum, sum bæði sigla undir føroyskum og íslenskum flaggi, fáa avrokning nógv skjótari, tá teir eru undir íslenskum flaggi.

Eftirlønarmálið var eisini frammi. Tosað varð um, at menn skuldu kunna fáa eftirløn, tá teir eru 60 ár. Hetta kunnu teir partvíst við tí 60 ára konto, sum goldið verður inn til sambært sáttmálan. Men tað fer ivaleyst at taka mong ár, áðrenn hetta fer at muna.

Eisini var komið inn á málið um teir *fiskimenninar*, sum vórðu *uppsagdir*, tí teir vóru *sagdir at vera ov gamlir*. Tað er eingin ivi um, at FF avgjørt setur seg í móti, at fiskimenn verða sorteraðir eftir aldri. Hetta er eitt øki, har ongar beinleiðis ásetingar eru í sáttmálanum, og menn, sum koma soleiðis fyri, fáa í

boði lögfrøðiliga hjálp. Aldur skal ongantíð kunna brúkast móti fiskimonnnum. Tað kann bert vera teirra førleiki, sum er avgerandi, uttan mun til aldur.

Umrøða var eisini av *álitismannaskipanini*, sum ikki er serliga virkin, hóast hon hevur verið í gildi í nógv ár og hvør er so orsøkin fyri hesum? Ofta verður ført fram, at menn eru bangnir fyri at lata seg velja til álitismann, tí teir so kanska fáa sekkin. Spurningurin er so, um tað veruliga er orsøk fyri slíkum ótta, nú vit skriva 2005? Bæði fiskimenn og reiðarar hava brúk fyri samskipti og dialogi, og hetta er jú fremsta uppgávan hjá álitismanninum. Her er kanska brúk fyri eini hugburðsbroyting.

Ágangur móti fiskimonnnum
Fiskimenn eru sera harmir um tann ágang og ta

vantandi virðing, sum teir halda vera í samfelagnum móttvegis fiskimonnnum. Hesin ágangur kemur bæði frá tingsins røðarpalli og á annan hátt. Dømi um hetta var tann ósakligi hetsurin móti føroyskum fiskimonnnum, sum var í donskum fjølmiðlum í summar, og sum hevði sín uppruna í Føroyum. Hetta er væl og virðiliga prógvað í årsfrágreiðingini.

Vitjan av landsstýrismanninum
Aftan á døgurðasteðgin kom Bjørn Kalsø landsstýrismaður at vitja landsfundin. Hann hevði fyrst eina framløgu, sum vit prenta aðra staðni í blaðnum.

Framløgán hjá Bjørn Kalsø gav høvi til eitt rættligt orðaskifti, har "fiskapakkin" eisini var við. Bjørn Kalsø helt nú ikki, at tann ósemjan, sum kundi tyktist at vera eisini

Mourantius Rensustein, Ressi, ættaður úr Hattarvík, t.v. er trúgvur luttakari á landsfundum. Hann hevur siglt í nógv ár sum kokkur við línuskipum. Hann er 78 ár og er meira enn so framvegis enn onkran túr.

F.v. Marner á Skúr, Nólsoy, Jákup Thomsen og Finn Traber, báðir úr Vestmanna.

millum feløgini, var so stór. Ósemjurnar vóru ikki størri enn tað, at tær kundu greiðast við samrøðum partanna millum.

Eitt mál, sum eisini varð umrøtt, var ynski hjá fiskimonnum um, at skipini verða lögð um jólini, so tað í hvussu er kann verða friður hesa tíðina á árinum. Hetta helt Bjørn Kalsø vera eitt gott hugskot, sum hann vildi umhugsast. Eisini hevur verið umrøtt, at skipini áttu at ligið 1. november, sum er minningardagur teirra sjólættnu.

Eitt mál sum fekk nokkso stóra umrøðu var útblaking av burturkasti. Summir blaka alt í havið uttan fyrilit, meðan aðrir vístu á, at tað ber væl til at goyma ruskið umborð og síðan at koyra tað upp á land, tá teir koma í havn. Men tað er tó ikki altíð so lætt at sleppa av við ruskið í landi.

Bæði Bjørn Kalsø og Óli Jacobsen vístu á, hvussu stóran týðning tað hevur, at samstarv er millum feløg og politiska myndug-

leikan. Óli vísti á, at tað høvdu verið einir 15 landsstýrismenn í fiskivinnumálum í hansara formanstíð, men royndirnar vístu, at mest var komið burtur úr hjá báðum pørtum, tá samstarv hevði verið. Tí hevur FF stórt álit á einum komandi samstarvi við Bjørn Kalsø.

Livur og rogn
Aftaná kaffisteðgin seinna partin fekk landsfundurin vitjan av Faroe Marine Biotech og Kovanum, sum vístu, hvat ið kundi fáast burtur úr innvøli sum rognum og livur. Tey høvdu sínar framleiðslur við, og høvi var at fáa sær ein smakk av lýsi, sum smakkaði nógv betur enn tað tey flestu minnst sum børn.

Síðan vóru framløgur um tað skilagóða í at fáa allan innvølin til høldar. Júst hetta hava vit víst á her í blaðnum fyrr, tá vit vóru á vitjan á livravirkinum á Eiði, og fara vit ikki at endurtaka hetta. Nevnst skal tó, at upp á

longri sikt verður roknað við, at tað er burtur úr innvølum og annars tí, sum í dag verður kastað burtur, at veruliga menningin og framleiðsluøkingin í fiskivinnuni skal finnaast. Næsta stig er at fáa nyttu burtur úr skræðu.

Eitt gott orðaskifti var um hetta mál, har menn ásannaðu tað skilagóða í, at alt kom til høldar. Men her var eisini víst á praktiskar trupulleikar. At taka livur tarnar kryvjingini, og tá menn annars eru sperdir við fullum dekki av upsa, so forbjóðar tað seg sjálvt. Verandi kryvjmaskinur oyðileggja innvølin, men tað verður arbeitt við at menna maskinur, sum kunnu taka innvøli úr í heilum líki, men tær verða neyvan á marknaðinum í bræði. Hinvegin er ein maskina ment í Føroyum, sum skilur livurina frá innvølinum. Møguleikin at kryvja ein part av veiðuni á landi var eisini umrøddur. Her verða royndir gjørdar, sum møguliga fara at geva grundarlag fyri at gera meira við hetta. So vónandi verða teir praktisku trupulleikarnir loystir sum frá líður.

Roknskapur, grannskoðari og limagjald
Síðani varð roknskapurin fyri 2003 lagdur fram.

Hann vísir, at FF hevur ein hampiligan rakstur, og at figgjarstøðan er á eini leið, og varð hann eisini samtyktur.

Grannskoðararnir vóru afturvaldir, og limagjaldið er óbroytt, t.v.s. fast kr. 300 fyri árið + 5,5% av frítíðarlønini. Fyri sjó-

mannadeildina er tað 0,6% av inntøkuni. Í sambandi við limagjaldið varð møguleikin at kunna stuðla endurbúgving av fiskimonnum, sum noyðast at leggjast uppá land, eisini umrøddur.

Fundurin endaði kl. 17, tá formaðurin takkaði fyri

ein góðan og sakligan fund og ynskti fundarfólkinum eitt gott nýggjár. Hann legði eisini dent á týðningin av, at fiskimenn eisini í tí dagliga hava samskipti við felagið.

Luttakararnir lurta við stórum áhuga.

Jan Højgaard hevði eina rimmar røðu.

Móttøka

Í sambandi við stjóraskipti nú Mikkjal Sørensen leggur frá sær og Søren Lünell Bruhn tekur við, verður boðið til almenna móttøku í Fyrisitingarbygningi Sparikassans í Vági fríggjadagin 7. januar 2005, kl. 14.00 - 17.00.

Mikkjal Sørensen

Søren Lünell Bruhn

SUÐUROYAR SPARIKASSI

Samandráttur og niðurstøða

Hetta er samandráttur og niðurstøða
í årsfrágreiðingini hjá FF fyri árið 2004.

Nakrir av teimum yngru luttakarunum.

Hetta var årsfrágreiðingin fyri 2004. Okkara årsfrágreiðingar kunnu tykjast at vera í so drúgvar. Men vit halda, at virksemi felagsins eigur í so stóran mun sum gjørligt at verða skrásett í årsfrágreiðingini. Harvið er virksemið savnað í einum stað, og tað er lætt at finna tað fram aftur seinni, um tað er brúk fyri tí.

Tað ber tó ikki til at fáa alt við, tí felagið virkar jú hvønn dag. Vit hava okkara skrivstovu, og higara vanda fiskimenn sær, tá teir hava trupulleikar ella spurningar.

Vit hava eisini eitt umfatandi kunningarvirkssemi gjøgnum FF-blaðið og okkara heimasíðu. Hetta virkssemið er bæði ætlað fiskimonnum og almenninginum yvirhøvur, og tað ger eisini sína nyttu.

Vit nevndu eisini í fjør, at felagið var umboðað í nevndum, sum arbeiddu við kokka- og fiskireiðskapsútbúgving, og hesar hava lagt fram síni tilmæli til avvarðandi landsstýrismann. Í báðum førum eru gjørd beinleiðis tilmæli um útbúgving á økinum. Tó er einki beinleiðis komið burtúr enn.

Um tey serstøku málini, sum vit hava arbeitt við í hesum árinum kann nevast í stuttum:

Sáttmálin
Vit høvdu samráðingar fyrst í árinum, har vit finga ávísar ábøtur á sáttmálan, m.a. javnføring av upphæddini til eftirlønarpásporingina í samsvar við lønargongdina. Vit royndu at leggja dent á trivnaðarmál sum t.d. at fiskimenn sleppa undan at arbeiða í samdøgur út í eitt. Alt

hetta eru mál, har tað ikki kemst á mál, og tí varð sáttmálin aftur uppsagdur til 1. desember.

"Rættir" fiskaprísir
Ein av okkara uppgávum er at tryggja fiskimonnum "rættan" prís, t.v.s. tann prís sum kann fáast í eini prískapping millum virki. Vit greiddu í fjør frá uppskoti um at umleggja uppboðssølu, so hon kanska kundi geva størri kapping. Aftaná nógvar tingingar er hetta nú komið uppá pláss. Samstundis hava vit medvirkað til, at "fiskapakkin" hjá landsstýrismanninum ikki skuldi nervað marknaðarskipanina og kappingina, og tykist hetta at vera eydnast í fyrsta umfari.

Hetta skuldi alt verið við til at tryggja fiskimonnum tann prís, sum teir eiga.

"Rættur" fiskiskapur
Vit hava aftur í ár roynt at verja fiskidagaskipanina, soleiðis at hon kemur at virka sum upprunaliga ætlað. Hetta er eydnast nøkulunda higartil, men tað er tørvur á, at skipanin kemur at virka fult út, so tað veruliga slepst undan teimum árligu bardøgunum og politisku ásetingini av fiskidøgum.

Bardagin um rættin hjá fiskimonnum
Ein stórir partur av virksminum hjá FF er at verja borg hjá fiskimonnum. Vit hava í undanfarnum frágreiðingum greitt frá hvussu strævið hetta hevur verið. Banal mál, sum skuldu verið ein avgreiðsluspurningur, eru endað sum rættarmál ella hóttan um rættarmál.

Hóast støðan ikki er so ring, sum hon hevur verið, ber framvegis illa til at fáa rættaðar beinleiðis skeivleikar í reglum, sum viðvíkja fiskimonnum. Umsitingarliga og politiska skipanini virka enn alt ov illa. Afturat hesum kemur málið í summar, tá tað eftir "bílegging" úr Føroyum varð skaptur ein ósamligur ágangur móti skattaskipanini hjá fiskimonnum í Danmark.

Besta lýsing av hesum var TV2 málið. Hetta endaði sum kunnugt við, at TV2 eftir trýsti frá okkum tók tíðindini aftur, soleiðis sum greitt frá fyrr í hesi frágreiðing. Tað kann sigast, at hetta ger ein slík tíðindastøð ikki, uttan hon verulig er komin í trongstøðu. Tað at hetta varð gjørt vátta, at einki grundarlag var fyri hesum hetsi móti fiskimonnum. Tað skal sigast danskari pressu til rós, at hon veruliga er før fyri at ásanna tað, tá hon mistekur seg. Hetta hevði ikki hent við føroysku fjølmiðlunum! Her er rættliga stórir munur á.

Uppgávur fyri framman
Tað er eingin ivi um, at tað verður ikki lætt at vera fiskimaður ella reka fiskiveiði í nærmastu framtíð. Tí verður uppgávan fyrst og fremst at verja borg og síðan at vera við til at loysa teir trupulleikar, sum stinga seg upp. Her plagar okkara partur ikki at liggja eftir.

Vit í felagsstjórnini fara at takka fyri gott samstarv hetta skjótt farna árið við ynski um eitt gott 2005.

Toll- og Skattstova Føroya
Stýrið

Fyribilsskattaskráin 2005

Fríir ágóðar

Leiðbeinandi virðini fyri 2005 eru hesi:

a. Virði á fríum bústaði, sí viðmerking	kr./m ²	576
b. Eginnytsla, sí viðmerking		
el	kr.	7.900
olja	kr.	15.700
fastnettelefon/fartelefon	kr.	5.000
c. Frí vørunýtsla: sí viðmerking		
Bakarar	kr.	4.100
Bakarar við handilsvørum	kr.	11.100
Handilsmenn	kr.	13.600
d. Virði á fríum kosti pr. dag: sí viðmerking		
3 máltíðir	kr.	50
2 máltíðir	kr.	38
1 máltíð	kr.	28
e. Virði á fríum bili (persónbilur/stationcar):		
sí viðmerking		
1100 kg og undir	kr.	44.300
1101 kg til 1300 kg	kr.	54.800
1301 kg og meira	kr.	67.000
f. Vøruvognar av skapi og merki sum persónvognar: sí viðmerking	kr.	32.225
g. Allir aðrir bilar, sí viðmerking	kr.	22.150
h. Bussar upp til 10 persónar sum verða nýttir til hýruvognskoyring: sí viðmerking	kr.	16.300
i. Eginnytsla av bili hjá hýruvognsførarum	kr.	16.300

Upphæddirnar eru íroknaðar meirvirðisgjald.

Virði á partaeigarlánnum hjá høvuðspartaeigarum .. 7%

Aðrar upphæddir

Kapitalpensjónsfrádráttur	kr.	44.200
Skattafrítøka fyri donsk lesandi	kr.	65.000

Til a

Roknað verður við einari upphædd, sum er fyri bústaðarøkið, viðkomandi hevur ræðisrætt yvir. Kjallari og loft, sum ikki eru innrættaðið, hjallur og bilhús koma ikki undir hugtakið bústaðarøki.

Til b, c, d, e, og f

Privatur vinnurekandi skal skattast av virðinum á vørum og framleiðslum, sum hann tekur úr virki sínum at nýta ella at hava í húsarhaldi sínum ella til gávur. Virðið verður roknað eftir keypsvirðinum ella framleiðsluvirðinum á hesum vørum.

Somuleiðis skal privatur vinnurekandi skattast av tí partinum av útreiðslunum, sum svarar til eginnytsluna, t.d. bil, telefon, ljós og hita, har útreiðslurnar umfata bæði privatu og vinnuligu nýtsluna.

Meginreglan er tann, at skattgjaldarin sjálvur skal meta um, hvussu nógv er privat, og hvussu nógv er vinnulig nýtsla. Metingin skal vera við atliti til stødd á t.d. húsi og húski.

Til g og h

Upphæddirnar eru galdandi fyri bilar skrásettir sum persónvognar smb. § 3 í ll. nr. 175 frá 18.12.1992 um skrásetingargjald á motorakførur.

Fyri bilar, skrásettir sum vørubilar eftir § 5 í somu lóg verður virðið sett til 75% av upphæddini fyri bilar undir 1100 kg.

Fyri aðrar bilar enn teir, ið nevndir eru omanfyri, t.d. bilar, skrásettir eftir § 6 og § 8 í somu lóg, verður virðið sett til 50% av upphæddini fyri bilar undir 1100 kg.

Toll- og Skattstova Føroya kann krevja avrit av skrásetingarskjalinum fyri bilin.

Argir, 9. desember 2004

að. Møtini í Betesda vóru vit til skiftivís sunnudag, mikukvöld og mánakvöld. Annað okkara mátti jú vera inni hjá Kirstin.

Í Vatnsøyrum 1939
Leygardagin 26. august kom Martin verfaðir norður til Klaksvíkar eftir mær. Dánjal vildi hava meg vestur. Mánamorgunin 28. august fóru vit við Pride kl. 7 til Havnar, bíðaðu har 1 tíma, meðan teir lossaðu og so vestur. Dánjal kom tá frá arbeiði. Annars búði hann í Sørvági hjá Sørin pápabeiggja sínum, tí eingin bílur var tá í Vatnsøyrum, og tað var ov langt at ganga báðar vegir umframt at dykka í 8 tímar. Hans, beiggji Dánjal, var komin úr Danmark við konu og barni at ferðast og skuldi niður aftur 1. september. Hann hevði verið í Naskov at læra til skipstímrara og arbeiddi har. Maður til mostur teirra var bedingsmeistari har. Hann hevði verið bedingsmeistari í Klaksvík fyrr. Hetta var nokk tað, ið gjørdi, at Dánjal sendi pápa sín eftir mær so skjótt. Hann vildi hava, at eg skuldi heilsa upp á tey, áðrenn tey fóru avstað aftur.

Tey vóru nógv fólk í húsi tá. Olga var og ferðaðist har, Frida var við báðum dreingjunum hjá Jenny, sum lá niðri á Ríkishospitalinum. Maja og William búðu har, og nú var so Hans, Ellen og Myrna. Nú komu eg og Kirstin, so tað var fult hús. Zakaris og Gretha, Martin og Eilíf vóru flutt til Klaksvíkar og Karl arbeiddi í Havn. Vit blivu so har vesturi til 20. november.

Heimafturkomin byrjaði Dánjal beinanvegin aftur at arbeiða á bedingini og dykkaði, tá nakað var at gera niðri á botni.

Á Sandi 1940

Um várið, áðrenn skipini fóru á Suðurlandi, var ofta arbeitt seint um kvöldið. Tá bar eg altíð Dánjal drekka um 6 tíðina, við Kirstin í vogni. Tað var ein góður túrur norð á bedingina, tá veðrið var gott.

Seinri um várið, tá skipini vóru farin, var ikki so nógv at gera á bedingini. Tá arbeiddi Dánjal á Varpinum og ymiskt annað. Tá skipini komu aftur var altíð nógv bedingsarbeiði, inntil tey fóru á Eysturlandið í juni mánaði. Tá bleiv Dánjal biðin at koma til Sands at dykka. Hann fór fyrsta juli. Eg fór so til Leirvíkar við Kirstin og ætlaði at vera har nakrar dagar, men Dánjal sendi skjótt boð eftir mær. Hann vildi hava meg at koma til

Kirstin í vogni, 1940 í Leirvík.

Sands. Tað lá ikki so væl fyri hjá mær at reisa so langt við lítlum barni, tí eg var ring av sjóverki. Men so ein dagin fekk eg at vita, at "Viðanes" skuldi til Havnar. Lias og Klæmint í Leirvík áttu tað skipið. Lias var skipari. Eg bað hann lova mær við, og tað var alt í lagi. Vit fóru 28. juli tíðliga á morgni, og var tað so heldugt, at fartur var til Skopunar sama dag. Eg kom í øllum góðum til Sands Ólavsøkuafan. Dánjal búði hjá Rudolf Jensen, sum eisini arbeiðdi við kajuna. Hann og konan vóru miðaldrandi fólk, nøkur og 40 ár, høvdu tvær døtur, tann eldra búði heima. Hin ynggra dóttirin var í Havn og tænti. Eg var har suðri allan august mánað.

Vit bæði Dánjal vóru heima á Sandi og heilsaðu upp á Rudolf, tá hann fylti 100 ár.

Húsið fult av norskum flóttarfólki
Meðan eg var á Sandi komu norsk flóttafólk at búgva í húsinum hjá okkum. Tískil var frægast, at eg í fyrsta umfari fór til Leirvíkar at vera. Fyrst fór eg at tosa við hesi fólk og

beyð teimum at hava húsini, til Dánjal var liðugur á Sandi. Tað vóru tey sera takksom fyri. Hetta vóru ógvuliga fyrikomandi og fitt fólk.

Flyktningaskipini "Smaragd" og "Juvel"
Tað vóru tvey skip úr Ålesund, "Smaragd" og "Juvel", sum vóru komin til Klaksvíkar fullsett av flóttarfólki í 1940. Klaksvíkingar tóku væl ímóti teimum. Hesi, sum búðu í okkara húsum, var ein keypmaður við konu og 2 børnum. Hetta hevur helst verið Jonas Kragset við húski, sum varð umrøtt í røðini hjá okkum í fjør um norsku flóttafólkini. Har afturat var ein kona, har maðurin sigldi við "Juvel". Manningin á báðum skipunum sigldi við fiski til England ella Skotland, meðan konur og børn búðu ymsastaðni í Klaksvík.

Fleiri norðmenn giftust í Føroyum
Summi fóru nokk so skjótt til Onglands, onnur blivu verandi og giftust í Klaksvík. Tveir blivu giftir við døtrum hjá Kjølbro, Odu og Esther.

Knud Brandal giftist við dóttir Johannus úr Hvalvík. Tey fóru til Norra at búgva aftan á kríggið og blivu har nøkur ár og komu so aftur til Klaksvíkar.

Esther Støyen, sum kom higar við Juvel, bleiv gift við Jens Sofus Isaksen. Hennara frásøgn um flýggjanina til Føroya var høvuðssøgan í umrøddu greinarøð.

Eg kom eisini at kenna Julius Ekkremvík, sum kom eitt sindur seinri við sínum egna skipi, og hann búði eisini hjá okkum. Hann bleiv giftur við Oliviu, einkjuni eftir Óla Joensen, skiparan á "Fossanesi". Hon var tá fyrstøðukvinna á Sjómansheiminum í Havn eftir pápa sín, Harald á Sjómansheiminum, sum hann bleiv kallaður. Harald var úr Miðvági. Hann átti 2 børn. Sonurin var kendi smiðjumeistarin J.K. Joensen við Vágasnellunum. Hann bleiv eisini einkjumaður ungur, og giftist hann upp aftur við einari norskari gentu, sum hann hevði hitt á sjómansheiminum.

Tá Dánjal kom aftur av Sandi fingur vit húsini

aftur. Fleiri av norðmonnunum fluttu nokkso skjótt, og fleiri fóru til Onglands. Men skipini hildu á við at sigla og vitjaðu ofta inn á Klaksvík.

Á Skála

Tá Dánjal kom aftur av Sandi, fór hann á bedingina at arbeiða. Tá skipini vóru farin, bleiv hann biðin at fara til Skála at dykka. Har vóru eini tóms hús at búgva í, so vit báðar fóru við beinan vegin og høvdu nakað av innbúgvi við okkum. Vit fóru við einum skipi av Klaksvík. Vit skuldu bara vera í slakar tveir mánaðir, hetta var fyrst í juli.

Tá hetta arbeiði var liðugt, bleiv Dánjal biðin at vera arbeiðsformaður og játtaði hann hesum. Frederik, svágur, sum hevði verið línuhaldari hjá Dánjali, og sum búði hjá okkum varð eisini biðin at halda áfram í arbeiðinum. Línuhaldarin var tann sum hevði sambandið við dykkaran, tá hann var niðri. Hann skuldi alla tíðina halda í línuna, sum gekk niður til tann sum dykkaði. Tá hesin rykti í línuna eitt avtalað tal av ferðum, so visti línuhaldarin hvørji boðini vóru. Línuhaldarin var so týðningarmikil, at hann fylgdi við dykkaranum, tá hann fór um landið til tey ymisku arbeiðini. Seinni fingur dykkarar telefon, men kortini hildu teir fast um línumannin.

Annars var nógv arbeiði við dykking, og tað var ofta, at trolarar komu inn á Skála við veiri um skrúvuna, og var brúk fyri dykkarum.

Kúgvín varð leidd úr Leirvík til Skála
Vit høvdu nú tikið støðu at vera verandi á Skála. Vit fingur okkum bát. John pápabeiggji gav okkum eina kúgv. Hann kom sjálvur við henni. Hann gekk allan vegin úr Leir-

vík til Skála við henni. Kjølbro átti stórt jarðarstykki, har vit búðu, so kúgvín stóð á beiti alt summarið, og vit keyptu hoyggj til vetrarfóður, hetta kom væl við, ellars høvdu vit gingið út á Gjarðanes eftir mjólk.

Dánjal og Frederik fóru til Klaksvíkar eftir øllum, sum eftir var í húsinum. Eitt skip sum skuldi koma á skipasmiðjuna, skuldi taka tað við. Robert Joensen ringdi beinan vegin, tá húsini vóru tóms og bað leiga sær tey. Hann skuldi giftast, so hann leigaði fyrst húsini. Seinri seldu vit húsini.

Nú áttu vit pengar at keypa grundstykki fyri, bæði til hús og neyst. Neystið bleiv stoypt við høgari reising til tveir bátar og loftið innrættað til ymisk goymslurúm.

Fólk varð biðið til at grava av fyri sethúsagrundini og tilfar keypt til, formar, sand og sement.

Eg hevði við hvørt eina unga gentu at hjálpa mær. Esther hjá Per í Søldarfirði, var hjá mær, tá eg fekk Karl Jóhan 2. juli 1942, og Signhild av Strondum var hjá mær, tá Jórún varð fødd 30. mars 1945.

Vit hava nógv minnir frá Skála, bæði ring og góð, tey 4 árin vit búðu har. Gott grannalag, næsti granni var Ingrid og Karl. Vit komu øll gott út av tí. Eg og Ingrid, sum høvdu sitið saman á skúlabonki í 7 ár, vóru vinkonur.

Dánjal sum kavari
Ein partur av lívinum hjá Dánjali gjørdist at verða kavari.

Sum greitt frá kom hann til Leirvíkar at vitja gentuna fyrstu ferð á páskum í 1933. Um hetta mundi var motorbáturin "Hanna" hjá verfaðirinum, Jóannes, sokkin á Buginum í Leirvík, meðan hann lá fyri teym.

Dánjal, sum tá bert var 19 ára gamal, fekk hug til at royna, um ikki í minsta lagi motorurin kundi bjargast.

Mostir Dánjal, Karin, var gift við Jógvan F. Kjølbro, sum hevði stórt reiðaravirksemi, so Dánjal fekk loyvi til at læna kavaraútgerð frá virkinum hjá honum. Kavaraðraktin var nakað lítil til Dánjal, sum var av størstu monnum. Men verri var við kavarskógnum, sum hann als ikki slapp í. Hann lat seg í staðin í einar góðar arbeiðsskógvar, og festi søkk í teir, so teir kundu fáa somu tyngd sum rættir kavarskógvar. Soleiðis útgjærdur eydnaðist Dánjal at bjarga motorinum, so hann varð góðkendur sum

Framhald á næstu síðu

Sunnudagsskúlaútfærð í Leirvík, umleið 1950.

versionur við brestin!

Nøkur ár seinni gjörði Dánjal eitt annað líknandi avrik. Hetta var meðan tey búðu á Skála undir krígunum. Í einum illveðri hevði millum onnur skip "Wilhelmina" slitið frá teyminum og varð ríkin á land og sokkin. Aðrir kavrarar høvdu roynt at flota skipið, men uttan úrslit. Men Dánjal helt, at hann skuldi royna, og hann fór í kavrabúnan.

Aftaná nakrar strævnar dagar eydnaðist tað at tættu skipið við timbri og segldúki. Tað fekt uppá flot og varð pumpað lens, og síðan varð tað sleipað á Skála, har skipið kom uppá beding og varð umvælt. Tað sigldi fleiri ár eftir hetta.

Bjargingin av týska flogfarinum
Tann 20. februar 1941 bumbaði eitt týskt flogfar oljugoymslurnar í Havn, og tað bumbaði eisini armaða trolaran Lincoln City, sum sakk, og har fleiri mans doyðu. Skotið varð dúgliga eftir flogfarinum, sum eisini varð rakt, og tað neyðlendi á Gøtuvík. Tað fleyt eina løtu, og manningin kom út á annan veingin og varð bjargað í gummibátin. Síðan sakk flogfarið á 9 metra dýpi.

Bretska hermegin vildi ikki lata flogfarið liggja á havsins botni. Boð vórðu send eftir Dánjali á Skála, fyrri at fáa flogfarið upp.

Tá Dánjal hevði avmonterað maskinbyrsurnar, og hesar saman við tólum og lóður vóru tikin umborð á Poppy, fekk hann av bretunum boð um at leggja veir ella reip runt báðar motorarnar og velið á flogfarinum. Síðan varð flogfarið hivað upp undir skip-

Her er Dánjal á veg niður ella upp. Tað síðsta, sum varð gjørt, áðrenn dykkarin fór niður, var at lata rútin aftur, og tað fyrsta, tá hann kom upp, var at lata hann upp.

Hetta var flogfarið sum Dánjal fekk upp.

ið, so tað hekk vatnrætt í sjónum. Dánjal ráddi frá, at gjørt varð á hendan hátt, men tað var ikki lurt-að eftir honum. Tað vísti seg eisini, at tá Poppy kom út í opnan sjógv við rulli, skræddi annar motorurin seg leysan, og flogfarið sakk á 48 metra dýpi úti á Gøtuvatni.

Hetta sá rættuliga vónleyst út, tí nevnda dýpi er á markinum fyrri tí, sum vanligir kavrarar kunnu arbeiða. Men Dánjal vildi tó ikki geva skarvin yvir, tá hann skilti, at tað kundu vera týdningarmiklir upplýsingar umborð á flogfarinum.

Hann fyrireikaði seg væl

og gjörði m.a. ein stiga úr ketu, og við trinum úr timbri. Orsakað av tí stóra djúpinum, máttu tvey lið við seks monnum á hvørjum liði skiftast um at pumpa luft niður á botn til Dánjal. Puman var annars bert gjørd til kaving á 24 metra dýpi, og tá kravdust heldur ikki so nógvir

mans til at pumpa. Fyri at geva pláss fyrri teimum seks monnum, mátti Dánjal gera aðrar longri armar á kastinum, sum varð nýtt til at vinda pumpuna.

Dánjal mátti enn einaferð gera fast á flogfarið. Hja einum kavara er umráðandi ikki at koma ov skjótt upp í sjógvin fyrri at sleppa undan kavarasjúku, sum kann vera deyðilig. Tíðin kavara skuldu nýta at koma upp valdaðist bæði dýpið, og hvussu leingi, teir høvdu verið á botni. Tíðin at koma upp skuldi tí vera úr hálvum til tveir tímar. So tá Dánjal fór upp gjøgnum stigan ansaði hann eftir, at støðga á fyrri hvørt trin, hann tók. Hann taldi til eitt vist, áðrenn hann tók eitt trin afturat. Og hetta gekk av

besta slag.

Ein trolari hivaði flogfarið upp, so tað hesa ferð hekk loddrætt við øðrum veinginum longssíðuni, sum Dánjal upprunliga hevði ætlað. Síðan varð flogfarið sleipað til Klaksvíkar, hagani tað varð sent við farmaskipinum Lanrick til Leith í Skotlandi.

Tað kundi tykjast lægið, at bretarnir gjørdur so nógv burtúr at bjarga hesum flogfarinum. Vit skulu heilt fram til 1974 fyrri at fáa orsökina. Bretarnir høvdu vónað at fáa eitt óskatt Enigmatól og kanska annað tilfar við, so teir kundu koma longur við at bróta tað loyniligu kotuna, sum týsk flogfør og kavbátar nýttu, tá teir samskiptu við basurnar heima. Eitt slíkt Enigmatól fingu teir annars 9.mai 1941, tá bretarnir tóku týska kavbátin U110 út fyrri Hebridurnar. Tá fingu teir fatur í koturnar og hetta fekk stóran týdning fyrri gongdina í bardaganum.

Dánjal gjørdi annars nógv annað dykkaraarbeiði fyrri bretska herin, m.a. tá flúgvabedingin á Leitisvatni varð bygd.

Dánjal kom at arbeiða sum dykkari í eini 40 ár. Hansara seinasta uppgáva var, tá hann í 1974 sum 61 ára gamal var dykkari og arbeiðsformaður við byggingina av bátahylinum í Sandavági. Júst í hesum pláss var sera trupult at arbeiða, tí her er so nógv brim.

Tað var tó ikki fyrr enn í 1938, at Dánjal frá Ministeriet for Handel, Industri og Søfart fekk "Dykkarbevis af 1.klasse", sum gav honum rætt til at arbeiða á øllum dýpum. So hann var sjálvlerdur um nakar.

Dora, Karl Johan og Kirstin á Skála saman við hønum!

Dykkaraarbeiði, líkt tí, Dánjal fekst við.

ALS málið

Tann 29. desember hevði Føroya Skipara- og Navigatørfelag aðalfund í Norðurlandahúsinum. Her legði formaðurin Ellintur Abrahamsen fram ársfrágreiðingina hjá felagnum fram. Millum

Sum tað hevur verið sagt frá á trimum teimum síðstu aðalfundunum, so hevur FSN ført eitt rættarmál í sambandi við, at felagsins metan hevur verið, at skipari og manning ikki hava fingið tann arbeiðsloysisstuðul, sum teir eiga.

Í 2002 varð dómur sagdur í málinum. Føroya Rættur gav FSN fult viðhald.

Mær er sagt, at av tí at dómurin í Føroya Rætti var so greiður, so mælti sakførarin hjá ALS stýrinum frá at kæra dómin, men stýrið kærði allíka væl dómin til Eystara Landsrætt. Tað, sum síðan hendi, var, at Eystari Landsrættur broytti dómin, og gav ALS rætt í, at skipari og manning ikki høvdu rætt til ALS stuðul í teimum førum, sum FSN hevði gjørt krav ið galdandi.

FSN kærði síðan dómin hjá Eystara landsrætti til Hægstarætt. Hægstarættur hevur tann 29. januar sagt dóm í málinum og gav ALS viðhald. Dómurin er soljóðandi:

Højesterets begrundelse og resultat:

Efter § 14 i lagtingslov nr 113 af 13. juni 1997 om arbejdsløshedsforsikring og arbejdsanvisning er udbetalt arbejdsløshedsunderstøttelse bl.a. betinget af, at den pågældende er arbejdsløs og er til rådighed for arbejdsmarkedet. Bestemmelsen præciserer ikke, hvornår disse betingelser skal anses for at være opfyldt. Det påhviler derfor ALS at foretage en vurdering af, om den pågældende reelt er arbejdsløs og står til rådighed for arbejdsmarkedet, eller om dette ikke er tilfældet som følge af, at den pågældende har forebeholdt sin arbejdskraft for sæsonarbejde, eller for en bestemt arbejdsgever.

Krabenhøft fik efter "Nornagestur's" reparation hyre på dette skib igen fra den 1. marts 1999, og det er ikke godtgjort, at han i den mellemliggende periode har søgt om andet end midlertidigt beskæftigelse, indtil skibet igen var sejlklart. Som anført af Landsretten kan rede-rens skrivelse af 1. august 1998 da heller ikke forstås som en opsigelse

Hesir tríggir skipararnir vóru á aðalfundi hjá FSN.

af ham, men alene som en bekræftelse af, at rederen ikke havde arbejdet til ham i den angivne periode.

Højesteret finder, at der ikke er grundlag for at tilsidesætte den vurdering, som foretaget af ALS og ankenævnet for ALS, hvorefter Krabenhøft under disse omstændigheder ikke var arbejdsløs og ikke var til rådighed for arbejdsmarkedet. Højesteret stadfæster herefter landsrettens dom.

Í februar sendu Føroya Skipara- og Navigatørfelag, Maskinmeistarafelagið, Motorpassarafelagið, Føroya Fiskimannafelag og Reiðarafelagið soljóðandi skriv til ALS:

Sum kunnugt hava fiskimenn síðan ALS – skipanin kom í gildi følt tað soleiðis, at teir saman við sínum arbeiðsgevarum bert gjalda til skipanina, meðan tað er sera trupult at fáa úr henni vegna tær treytir fyrri uppsagn, sum ALS hevur. Hesar kunnu vera hóskandi fyrri t.d. starvsfólk, sum jú antin eru í arbeiði ella ikki.

Tað er øðrvísi hjá fiskimonnum. Teir kunnu gott hava tilknýti til ein arbeiðsgevara, uttan at vera í arbeiði í einum tíðarskeiði, t.d. tá skip liggja vegna brek. Her mugu eftir okkara tykki vera reglur, sum eru tillagaðar arbeiðsumstøðunum hjá fiskimonnum.

Sum kunnugt sat ein nevnd, ið skuldi endurskoða lóg og skipan hjá ALS. Nevndin var komin so mikið langt, tá valið varð útskrivað, at ein endurskoðað lóg helst hevði kunnað verið framløgd

og samtykt í hesi tingsetu.

Í hesi nevnd settu vit tað vera ein góðan vilja, til at loysa hetta mál á ein skynsaman hátt.

Men nú er tað heilt óvist, nær hetta fer at henda, um tað fer at henda.

Samstundis halda umrøddu trupulleikar hjá fiskimonnum á, tá teir missa arbeiði og inntøku av nevndu orsøkum.

Her fara vit at vísa á tann Hægstarættardóm, sum júst er feldur, og har tað m.a. verður sagt í grundgevingunum:

Efter lagtingslov om arbejdsløshedsforsikring er udbetaling af arbejdsløshedsunderstøttelse bl.a. betinget af, at den pågældende er arbejdsløs og til rådighed for arbejdsmarkedet. Bestemmelsen præciserer ikke, hvornår disse betingelser skal anses for at være opfyldt. Det påhviler derfor ALS at foretage en vurdering af, om den pågældende reelt er arbejdsløs og står til rådighed for arbejdsmarkedet eller dette ikke er tilfældet som følge af, at den pågældende har forebeholdt sin arbejdskraft for sæsonarbejde eller for en bestemt arbejdsgever.

Tað áhugaverda er, at her er tað upp til ALS sjálvt at meta um, hvørt viðkomandi hevur verið arbeiðsleysur, ella ikki. Tað hevði tískil einki verið í vegin fyrri, at ALS kom til mótsettu niðurstøðu, grundað á, at viðkomandi skip ikki var í rakstri í umrødda tíðarskeiði.

Soleiðis sum vit skilja dómin, so kann stýrið fyrri ALS samtykkja at broyta mannagongd, soleiðis, at tá skip liggur, kann mann-

málini hann umrøddi var støðan hjá fiskimonnum í ALS og endurgeva vit part av tí, sum sagt varð um hetta mál í ársfrágreiðingini.

Fitt av limum vóru á fundi hjá FSN.

ingin roknað fyrri at vera arbeiðsleys eftir nærri ásettum reglum.

Við hesi støðu halda vit ikki, at fiskimenn skulu hava fyrri neyðini at biða eftir eini lógarbroyting. Hetta mál er eisini so mikið átrokandi, at hetta eigur ikki at vera gjørt, um tað ikki er neyðugt.

Vit fara tí at heita á stýrið fyrri ALS, at taka hendan spurning upp, so skjótt hetta letur seg gera.

Feløgini vilja sjálvsagt vera tøk til hesa viðgerð, um tað verður ynskt.

Svarskrivnið frá ALS er dagfest 13. apríl og er soljóðandi:

Viðvíkjandi rættindum hjá fiskimonnum í ALS

Í skrivi tykkara, ið varð móttikið 1. mars 2004, verður heitt á stýrið fyrri Arbeiðsloysisskipanina um at taka upp spurningin um rættindini hjá fiskimonnum í ALS. Sagt verður í skrivinum, at niðurstøðan í Hægstarætti kann vera tulkað soleiðis, at ALS kundi komið til mótsettu niðurstøðu, grundað á, at viðkomandi skip ikki var í rakstri í umrødda tíðarskeiði. Nevnt verður í hesum sambandi, at ALS bert nýttist at samtykkja broyttar mannagongdir á økinum.

Aheitan tykkara varð viðgjørd á seinasta stýrisfundi, sum var 1. apríl, og varð niðurstøðan, at stýrið ikki fer at viðgera málið nærri, men ístaðin at leggja málið fyrri nevndina, sum endurskoðar ALS.

Høvuðsorsøkin til hesa niðurstøðu er, at tað lógfrøðiliga verður mett ivasamt, um heimild er fyrri at broyta reglurnar á øki-

num við einari umsitingarligari praksisbroyting, ella við at stýrið fyrri ALS broytir útgjaldskunngerðina. Hetta m.a. grundað á, at tað við nýggju ALS-lógini í 1997 varð farið frá at hava ymsar løntakarabólkar (herundir fiskimenn og útróðrar-menn), til at øll komu undir somu reglur. Hettar tó undantikið fiskavirkisskipanina, sum helt fram óbroytt.

Í viðmerkingunum til lógarbroytingina verður m.a. sagt, at uppskotið av hesi orsök partvís kemur at hava við sær, at skipanin verður lættari at umsita, umframt, at hettar skuldi gjørt skipanina lættari fyrri tann einstaka at skilt.

Vísandi til omanfyrri, varð sum áður nevnt, á seinasta stýrisfundi tikin niðurstøða um, at stýrið ikki fer at viðgera málið nærri, men fer ístaðin at leggja spurningin um rættindini hjá fiskimonnum í ALS, fyrri nevndina í sambandi við endurskoðanararbeiðið av ALS-lógini.

Svarið frá stýrinum fyrri ALS var sjálvsagt ikki nøktandi, men har fingur vit ikki gjørt meir.

Mett verður, at tá stýrið fyrri ALS ikki vil arbeiða fyrri at broyta eina kunngerð, sum er so týðandi fyrri at fáa skipanina at virka so væl sum til ber, so er ongin grund til, at stýrið fyrri ALS skal kunna áseta nakað sum helst í kunngerð. Tað kann væl ikki vera rætt, at heimildin fyrri at áseta reglur við kunngerð bert skulu brúkast til at leggja fótonglar fyrri fiskimenn.

Tá so fleiri skip eru komin at liggja fyrri brek,

og tíðin bleiv longur enn inntøkutapstryggingin rakk til, og tá stýrið fyrri ALS hevur heilt aðrar fortreytir at taka støðu út frá, aftan á Hægstarættardómin, heitti FSN á limir um at søkja til ALS, tí mett varð, at um ALS noktaði arbeiðsloysistrygging, grundað á, at viðkomandi ikki var uppsagdur, men bert hevði eina vátan frá arbeiðsgevara, um at reiðaríð ikki hevði arbeiði til viðkomandi, so kundi FSN um viðkomandi varð avvístur, kæra avgerðina. Tá so ein skuldi søkja, sum ikki var uppsagdur, men sum kundi fáa vátan frá reiðarinum um, at reiðaríð onki arbeiði hevði til viðkomandi, grundað á, at skipið lá vegna brek, fekk hann tað svar, at um hann ikki hevði eina uppsagn, so bleiv umsóknin als ikki viðgjørd.

Tað gjørdi, at viðkomandi ikki søkti. Tað var tá komið har til, at skipið, sum viðkomandi var við, fór aftur til fiskiskap stutt eftir, og tí bleiv ikki gjørt meir við málið. Mett verður, at trupulleikin, at skipari og manning ikki fáa útgjald frá ALS, er meira umsitingarligur enn lógfrøðilgur.

Teir limir í nevndini sum arbeiðir við broytingaruppskoti til lógina um ALS, so at fiskimenn lættari kunnu fáa frá arbeiðsloysisskipanini, tá teir eru arbeiðsleysir, teir hava tungan andróður. Eg vóni, at politikarar síggja hvussu fiskimenn eru fyrri vanbýti viðv. arbeiðsloysistrygging, og at teir fáa bøtt um tæy viðurskiptini skjótt.

Björn Kalsø:

Samstarv er avgerandi

Røða á landsfundi Føroya Fiskimannafelags 28. desember 2004

Gott fundarfólk!

Tað vóru undangongumenn, sum fyrri slakari öld síðani tóku stig til Føroya Fiskimannafelag, og verandi formaður felagsins, ið er søgu- og ættkønur maður, man onkuntíð hava sent bygdamonnum sínum eina tókk fyrri, at teir tóku fyrsta stigið.

Avbjóðingarnar tá vóru uttan iva meira grundleggjandi, enn tær á mangan hátt eru í dag. Umframt lønarkorini, sum altíð er hornasteinur í virkseminum hjá einum yrkisfelag, mundi tryggin á sjónum eisini eiga sín leiklut. Hetta eru framhaldandi týðningarmikil evni, men hvørki løn ella trygd eru longur okkara størsta avbjóðing. Um sjótrygdina kunnu vit kanska siga, at tað nú er somikið sjáldsamt, at føroyingar sjólast, at vit ikki rættiliga góðtaka hetta longur. Fyri bara fá um árum síðani yptu vit øksl og staðfestu, at hetta er lagnan hjá einum sigl- andi fólk.

Tosa vit um føroyska fiskivinnu, so eru avbjóðingarnar, sum nú standa fyrri durum, heilt annarleiðis. Størstu avbjóðingarnar stáva frá øktum brúkarakrøvum, konsolidering í søluliðnum og hesum mangan lítið ítøkiliga hugtakinum, ið verður rópt *globalisering* ella *alheimsgerð*.

Rák í tíðini

Eg eri ikki á nakran hátt førur fyrri at greina tykkum allar smálutir í teimum rákum, sum eru uppi í tíðini. Fari tó at gera eina roynd bara fyrri at seta kjakið um framtíðar føroyska fiskivinnu í perspektiv. Eitt kjak, ið alt ov ofta ber brá av, at vit halda allar orsøkir og harav loysnir til okkara avbjóðingar finnast innanfyrri sjómarkið.

Seinastu mongu árinu hevur verið talan um eina tilgongd, har brúkarin setir alsamt vaksandi krøv til matvørur. Hetta ger seg kanska í serligan mun galdandi fyrri nútíðar býbúgvar, sum vilja vita, hvat tað er, sum verður lagt á borðiskin. Slík krøv ganga tó longri enn bara til at krevja høga góðsku, tí tá talan er um fisk, vil kræsni og umhvørvistilvitaði brúkarin eisini vita, hvaðani fiskurin stavar, um stovnurin verður umsitin burð-

Björn Kalsø, landsstýrismaður.

ardygt, og harafturat vil brúkarin hava møguleikar fyrri at spora alla tilgongdina "av grunni at munni", sum onkur hevur kallað tað.

Brúkarakrøvinu gera, at vit í nógv størri mun enn higartil skulu til at hugsa um fiskin sum matvørur. Ein toskur er ikki longur bara ein toskur.

Krøv um umhvørvismerking og sporføri fara eisini at gera seg galdandi hjá okkum, um vit skulu selja fisk á teimum bestu markaðunum. Vit kunnu kanska halda, at tað er ov mikið við slíkum krøvum, men lítil dugur er í at seta seg ímóti slíkum krøvum. Strategiin má heldur vera, at vit taka lut í altjóða samstarvi, tí tá kunnu vit ávirka krøvinu, meðan tey verða skrivað, og soleiðis skjótari laga okkum til broyttar tíðir.

Viðvíkjandi fiskaprísum er klassiska føroyska umberingin, staðfestingin ella skuldsetingin, alt eftir hvønn tú tosar við, at vit fáa ov lítið fyrri fiskin, tí vit duga ov illa at selja. Altjóða marknaðurin er eitt somikið lítið ítøkiligt fyrirbrigdi, at vit øll kunnu breiða okkum út um vantandi dugnaskap hjá teimum, sum standa fyrri søluni, uttan at vit hava munaðygg boð uppá, hvat skal gerast fyrri at bota um støðuna.

Mangan eru slíkar útsagnir fardar fram uttan serligar grundgevingar og vitan um marknaðarstøðuna. Tað kann so eisini áðarsast, at seljarar mangan, heldur enn at greiða

frá marknaðarstøðuni og teirra fortreytum, tykjast heldur erkvisnir um, at onnur blanda seg uppí teirra arbeiði og enntá loyva sær at finnast at.

Seinastu árinu hevur verið ein greið gongd móti størri og størri sølsamtøkum, t.d. á bretska marknaðinum.

Tað gleðir meg í hesum sambandinum at kunna upplýsa, at føroyska umboðsstovan í Bretlandi í løtuni ger eina kanning av, hvat bretskeir fiskakeyp- arar siga um føroyska framleiðslu, søluátøk og líknandi. Vónandi kann hetta gerast eitt íkast til eitt betri og meira upplýst kjak um okkara søluarbeiði, har allir áhuga- partar, t.e. landið, reiðarar, fiskimenn, framleiðarar, løntakarar á landi og seljarar, kunnu taka lut og framføra sjónarmið, sum byggja á saklig og haldgóð faklig argument. Lat okkum fáa nøkur konstruktiv boð uppá betri søluarbeiði ella avliva pástandin um, at vit duga verri enn onnur.

Kanska eru átøk, har tað almenna og sølufyrir- tøkur samvirka, neyðug fyrri at gera verulig fram- brot á útlendskum marknaðum. Persónliga haldi eg tað geva størri meining at stuðla vørumenning, marknaðarátøkum og flutningsmøguleikum millum lond, heldur enn at brúka almennar pengar at flyta fiskin millum føroy- sku flakalinjurnar.

Alheimsgerðingin ella globaliseringin er ikki løtt at seta orð á – og summi

avvísar enntá, at hon fer fram. Rákið er rættiliga eyðsýnt kortini.

Øktir samferðslu- og samskiptismøguleikar, lutfalsliga lægri flutningskostnaðir, umframt politiskar veðurlagsbroytingar í t.d. Eysturevropa og Asia, kanska serliga Kina, hava viðført, at stórir partar av meira siðbundnari framleiðslu verða fluttir til lond, har lønarkostnað- urin er munandi lægri enn um okkara leiðir. Ein kendur búskaparfrøðingur, sveisarin Stéphane Garelli, sum er serkønur í kappingarføri, staðfesti í donskum blaði um dagarnar, at "verdens fabrik er flyttet til Kina".

Vit kunnu so sjálvandi spyrja, um hetta rákið rakar okkum. Svarið er, at tað longu hevur rakt okkum, tí t.d. Kina er ført fyrri at framleiða frystar fiskavør- ur fyrri munandi lægri kostnað enn okkara. Og lat okkum ikki falla í vanligu grøvina, har vit siga, at góðskan hjá okkum er nógv betri, tí einki bendir á, at kinverjar framleiða bíliga við at slaka uppá góðskuna. Heilsufrøðiliga góðskan er ógvuliga høg í Kina.

Lat meg nú beinanvegin siga, at eg ikki uttan víðari trúgv, at framleiðslan av øllum frystum fiskaúrdráttum flytir til Kina. Ein partur av aktu- ella trupulleikanum, sum okkara fiskavirkir stríðast við, eru stuttíðar kon- junkturbroytingar, m.a. orsakað av sera lága doll- aranum. Tað verður uttan iva ein marknaður fyrri

okkara frystu úrdráttum komandi árinu, men vit eiga neyvan bara at dúva uppá framleiðslur, sum vit hava fingist við í áratíggju.

Alheimsgerðin viðførir sum frálíður, at vit – eins og onnur vesturlendsk samfeløg – mugu leggja um til nýggjar framleiðslur, sum brúkarin vil rinda ein hægri prís fyrri. Gera vit ikki tað, enda vit sum rávøruútflytarar. Nógvi óvirkaði fiskurin, sum serliga seinastu 2-3 árinu er farin av landinum, bendir á, at vit í alt ov stóran mun longu eru endað í júst tí støðuni.

Avbjóðingarnar fyrri føroyska fiskivinnu Tað standa nógvar og stórar avbjóðingar fyrri framm- an hjá føroyskari fiski- vinnu.

Hvussu við fiskidaga- skipanini? Føroyingar sum heild eru vælnøgdir við fiskidagaskipanina, men fer hon at standa mát, tá marknaðurin fer at meta um okkara umsiting av fiskastovnunum? Vit siga altíð, at vit blaka ikki fisk út, men satt at siga gagn- nýta vit heldur ikki alt. Livur, rogn og sil verða til dømis ikki gagnnýtt, hó- ar møguleikarnir nú eru fyrri at sleppa av við hesi.

Hvussu við ognarviður- skiftunum til framleiðslu- tólini á landi? Fáur ivast í, at 10 ára gamlar kreppu- loysnir eiga at verða av- loystar, men av hvørjum og hvussu? Skulu vit selja fiskavirkir í einum ella í smærri eindum?

Fiskamarknaðurin var eitt frambrot fyrri 10 árum síðani, men verður um- skipaður í hesum døgum. Um somu tíð vórðu virki og skip loyst hvør frá øðrum. Men verður hetta galdandi í framtíðini, tá nútíðin í londunum kring okkum gongur móti al- samt øktari samskiping millum veiðu-, framleiðslu- og sølulið?

Eg havi nevnt nøkur rák, sum eru uppi í tíðini. Ikki tí at eg tori at spáa um, at júst hesi eru altav- gerandi fyrri framtíðina, men bara fyrri at gera vart við, at vit mangan disku- tera út frá, ja um ikki skeivum fortreytum, so í hvussu er heldur smølum sjónarvinklum.

Tá fiskapakkin varð lagd- ur fram í november end- aði alt í eini diskussión um stóðdar- og góðsku-

skiljing. Er tað rímligt at áleggja monnum hesa ar- beiðsbyrðuna? Satt at siga veit eg ikki, men tað verður ikki stóðdarskiljing einsamøll, sum betrar kapp- ingarførið hjá føroyskum fiskaframleiðarum. Vit hava uttan iva meira grund- leggjandi trupulleikar at dragast við enn tað. Har- fyrri er tað rætt at fara und- ir miðvísa stóðdar- og góðskuskiljing, soleiðis at vit skapa fortreytir fyrri nýggjum hágðskufram- leiðslum.

Nógv meira grundleggj- andi er spurningurin, um landið yvirhvørur eigur at leggja seg út í, hvar skip- ini selja fiskin. Eg veit væl, at reiðarar og fiskimenn vanligu hava ta felags áskoðan, at fiskurin sjálv- andi skal seljast, har sum mest fæst fyrri fiskin. Somu áskoðan hava nóg- vir búskaparfrøðingar.

Tað er torført at argu- mentera ímóti so sjálv- søgðum niðurstøðum.

Eftir mínum tykki er trupulleikin tó tann, at landið, ið fólksins vegna er upprunaligur eigari av tilfeinginum, hevur fleiri atlit at taka. Fiskafram- leiðsla er millum stóru vinnugreinarnar á landi, og verður fiskurin – okk- ara einasta tilfeingi av týðningi – fluttur óvirkað- ur av landinum, ja so kann gerast talan um munandi arbeiðsloysi. Somuleiðis kann roknast við, at sam- laða inntøkan til samfelag- ið gerst størri, um virðis- økingin, ið stendst av til- virkingini, liggur eftir í Føroyum. Júst henda part- in vita vit tó alt ov lítið um, og hevði hetta verið eitt týðandi granskingar- øki fyrri búskaparfrøðing- ar.

At seta reglur um fiska- útflutning er tó eitt tví- eggjað svørð. Tí gera vit reglurnar soleiðis, at vit tryggja føroyskum verk- um allan fiskin, ja so halda vit lív í virkjum og fram- leiðslum, sum fríu markn- aðarkreftirnar helst høvdu sett út á síðulinjuna. Tá koma reglurnar at hava somu óhepnu avleiðingar sum rakstrarstuðul: tær leingja um tilveruna hjá virkjum, sum av røttum áttu at farið av knóranum. Somuleiðis forða reglur- nar tá fyrri, at lagt verður um til aðrar og meira løn- andi framleiðslur, sum brúkarin vil rinda ein høgan prís fyrri.

Hvørgin av sokallaðu

fiskapakkunum, tann upp-
runaligi, sum eg legði
fram, og alternativí pakk-
in, sum formaðurin í fiski-
mannafelagnum eigur kon-
struktivan leiklut í, hevur
sum endamál at tryggja
virkjunum allan fiskin.
Endamálið hevur í roynd
og veru bara verið at
tryggja, at kappingin um
føroyska fiskin í størri
mun fer fram í Føroyum.
Skal meira fiskur virkast í
Føroyum, mugu virkini
vísa, at dugur er í teimum.

Grundleggjandi trupul-
leikarnir við vantandi
kappingarføri, ótíðarhósk-
andi framleiðslu og so
framvegis loysir fiska-
pakkin ikki. Her mugu
reiðarar, manningarfeløg,
framleiðarar á landi og
partarnir á arbeiðsmarknaðinum saman við tí al-
menna finna fram til
munadyggar loysnir, sum
gagna øllum pørtum.

Tað er torført at spáa
um framtíðina, og eisini
eg skal vera varin í so
máta. Kortini er nógv sum
bendir á, at vit frameftir í
størri mun enn higartil
koma at merkja trýstið frá
brúkaranum, sum setir
krøv til góðsku, sporføri
og umhvørvisatlit. Tað
kann koma at viðføra, at
endaligi keyparin meira
enn higartil kemur at vera
stýrandi fyri, hvussu okk-
ara fiskiskapur verður lagd-
ur til rættis. Somuleiðis

kann tað gerast byrjanin
til eina gongd, har veiðu,
framleiðslu- og söluliðini
hjá okkum aftur verða
samskipað. Hvørjar verða
so avleiðingarnar? Kemur
onkuruttanífrá at seta
dagsskránna fyri okkara
umsiting av fiskastovnun-
um? Koma tað krøv um
lógaráseting fyri túra-
longd? Ella leggja reiðarí-
ini sjálvi um til fasta túra-
longd, og fer manningin
at fáa fasta løn?

Eg havi ikki svarini til
teoretisku spurningarnar.

Tað einasta, sum vit við
rímiligari vissu kunnu
siga er, at framtíðin verður
annarleiðis enn nútíðin.
Vit mugu royna at lesa
rákini í tíðini, um vit
skulu hava eitt pláss á
marknaðinum í framtíð-
ini. Nýggjar framleiðslur,
gagnnýtsla av øllum fiska-
tilfeinginum og burðar-
dygg umsiting av stovn-
unum verðauttan iva
marknaðarkrøv, sum vit
mugu taka í álvara. Gagn-
nýta vit ikki alla rávøruna
verður torført sum frálíð-
ur at fasthalda, at fiski-
dagaskipanin er burðar-
dygg.

Í alternativa fiskapakk-
anum ella "okkara pakka",
sum samstarvandi partar-
nir doyptu hann, verður
heitt á myndugleikarnar
um saman við vinnuni at
skunda undir at gagnnýta
alla rávøruna á bestan

hátt. Tað frøddi meg, at
Fiskimannafelagið var við
í hesum framrættaða átak-
inum – og eg rokni við, at
reiðarar, manningarfeløg
og keyparar á landi í felag
fara at loysa praktisku
trupulleikarnar, soleiðis at
vit um stutta tíð kunnu
siga, at øll rávøran, sum
prísur fæst fyri, verður
gagnnýtt.

Skulu vit fáa meira burt-
urúr fiskatilfeinginum, sum
vit hava atgongd til, er
nógv sum bendir á, at
hugburðurin skal broyt-
ast frá nøgd til góðsku.
Men hetta kemur ikki av
sær sjálvum, og skulu
munadygg framprot spyrj-
ast burturúr, er neyðugt
við góðum samstarvi mill-
um allar partar, sum verða
avføroyskari fiskivinnu.
Somuleiðis er neyðugt, at
allir partar royna at kenna
fortreytirnar hvør hjá øðr-
um.

Góða samstarvið mill-
um vinnu- og manningar-
feløg, sum hevur verið at
hóma seinastu vikurnar í
sambandi við fiskapakk-
an, er gott grundarlag at
byggja á, tá mennandi dia-
logur skal fara fram. Tað
hevur verið hugaligt at
samskipt við umboðini
fyri hesar partarnar, sum
áhaldandi hava lagt dent á
at finna praktiskar og
konstruktivar loysnir.

Takk fyri!

Við okkurt um 25.000 ymiskum vørum á
hyllunum, stendur landsins størsta goymsla
av eykalutum til taks hjá føroyska flotanum.
Aftanfyri stendur eitt samtak av trimum
føroyskum skipasmiðjum og einum mekaniskum
verkstaði, ið hevur meir enn seksti ára royndir
innan veitingar til skipaflotan – alt frá smærri
umvælingum og viðlíkahaldi til um- og nýbygging
av skipum.

Góðkendir tænastruvelarar av:
Wärtsilä
Deutz-MWM
Scania & Valmet
Callesen
Ulstein Brattvaag
ABB-Turbochargers
Desmi pumpum

stephansons hús

P/F Tórshavnar Skipasmiðja
Tlf. +298 31 11 55
Fax +298 31 11 25
e-mail: info@farøeyard.fo

P/F Skipasmiðjan á Skála
Tlf. +298 44 11 55
Fax +298 31 44 25
e-mail: skala@farøeyard.fo

Vestmanna Skipasmiðja
Tlf. +298 42 40 10
Fax +298 42 40 05

Runavíkar Mekaniski Verkstaður
Tlf. +298 44 70 36
Fax +298 44 78 34

www.farøeyard.fo

"Serfrøðingar" hava yvirtikið valdið í Føroyum

Einaferð vóru valdir tingmenn hægsta vald í Føroyum. Nú eru teir statistar hjá "serfrøðingum". Seinasta úrslitið av hesum er "rækjumálið", sum er eitt "gott" dømi um, hvør veruliga hevur ræðið í landinum.

Fyrst skal verða greitt frá
eini lítlari hending á Fø-
oya Løgtingi í 1979. Flem-
ming Mikkelsen var nývald-
ur tingmaður, og Hergeir
Nielsen var nýggjur og blað-
ungur landsstýrismaður.

Einaferð varð eitt orða-
skifti, har hesir báðir vóru
ósamdir um eitt mál. So
einaferð fer Hergeir upp á
røðarapallin og sigur, at
"soleiðis sigur tann ella
tann, sum er serfrøðingur
á økinum, og hann man
hava betri skil á hesum
enn smiðjumeistarin á
Gørðunum!"

Tá fór Hákun Djurhuus
upp og gav Hergeir ein
skarpan gang. Hansara
niðurstøða var, at tað
kundi nú kanska henda
seg, at tað var líka nógv
skil í smiðjumeistaranum
á Gørðunum, sum í ein-
um og hvørjum eftir egnu
meting serfrøðingi! Tað,
sum lá í hesum, var, at tað

kundi vera gott við lær-
dómi, men kanska kundi
smiðjumeistarin við sín-
um arbeiðsroyndum við
sleggju og hamara hava
onkran kunnleika, sum
akademiski serfrøðingur-
in ikki hevði.

Henda søgan verður
søgd fyri at lýsa, hvussu
nógv hugburðurin er
broyttur síðani tá. Hákun
Djurhuus og t.d. Jákup Fr.
Øregaard, umboðaði eitt
lið av lögtingsmonnum,
sum vóru stýrdur av "viti
og skili". Hetta merkti, at
tingmenn veruliga um-
boðaði fólkið og tóku
støðu út frá tí, teir hildu
vera til frama fyri sam-
felagið. Høvdur teir onkun-
tíð ein lögfrøðiligan spurn-
ing, fóru teir út í Tinganes
at spyrja Johan Djurhuus.
Og hansara svar góvu
ongantíð høvi til spurn-
ingar aftaná.

Valdið er farið frá
fólkinum til
"serfrøðingar"
Nú er hetta fullkomiliga
broytt. Í dag hava ting-
menn sjálvir latið avger-
andi valdið til "serfrøðing-
ar". Og serfrøðingur í hes-
um høpi eru ein og hvør,
sum hevur ein titul –
cand. eitt ella annað –
frammanfyri. Har tingmenn
og landsstýrismenn fyrr
nýttu sunna fornuft, fáa
teir ikki tikið avgerðir,
uttan at fáa grønt ljós frá
einum slíkum cand. ditt
ella datt.

Hvør einstakur serfrøð-
ingur fær á henda hátt eitt
beinleiðis vald, sum er
størri enn hjá 32 ting-
monnum tilsamans. Nú
eru tað "frøðingarnir", sum
siga hvar skápið skal
standa, og tingmenn v.m.
leggja bert "pro forma" –
fyri at nýta eitt aktuelt
fyrbrigdi – navnið til.

Vit hava tískil fingið ein
stætt av "pávum", hvørs
orð eru lóguttan mun til,
hvørja niðurstøðu teir
koma til. Tað eru hesir,
sum hava veruliga valdið í
landinum. Hesir "pávar"
hava hevjað seg so langt
upp, at teimum ikki nýtist
at útgreina sína niður-
støðu ella at svara spurn-
ingum,uttan mun til
hvussu viðkomandi hesir
spurningar annars kunnu
vera.

Teir eru "orakul", sum
hava svarið upp á alt mill-
um himmal og jørð, með-
an øll "hini" eru líka býtt
sum "smiðjumeistaran á
Gørðunum" á sinni. Men
tað ófrættakenda í hesum
er, at "hini", t.v.s. í hesum
førinum politikararnir, lata
sær siga og tey góðtaka, at
tey vita minni enn "ser-
leggja bert "pro forma" –
fyri at nýta eitt aktuelt
fyrbrigdi – navnið part

er grundað á sunna for-
nuft og rættvísiskenslu.

Hægsta vald í lögting-
inum eru ikki tingmenn,
men umsitingin í lögting-
inum, soleiðis, sum víst
varð á í seinasta blaði.
Uttan mun til hvat umsit-
ingin sigur, so er tað eing-
in, sum setur nakran
spurning. Og er tað kort-
ini onkur, sum dittar sær
at seta spurningar, verður
viðkomandi køvdur við
átalu frá formansskapin-
um, soleiðis sum eisini
varð víst á í seinasta blaði.
Og taðuttan mun til, um
tað er púra greitt fyri fólki
við vanligum skili, at niður-
støðurnar ofta hvørki eru
fuglur ella fiskur.

Tað finnast nógv dømi
um hetta. Fyri tveimum
árum síðani var alt á gosi,
tí onkur "frøðingur" hevði
funnið út av, at allir
grunnar, sum t.d. ALS, áttu
at vera á figgjarlógini.

"Vanlig" fólketuttu hetta
at vera burturúr vón og
viti og fingurforpurrað, at
nakað varðgjørt í óðum
verki. Nú er málið kannað
av veruligum serfrøðing-
um, og úrslitið kemur í
næstum. Tað skal ikki
undra okkum, um úrslitið
verður, at tað lítið og
einki var í hesum. Men
hetta skulu vit sanniliga
koma aftur til.

Men tað mest skakandi
dømi um serfrøðingaræði,
sum mest líkist einum
beinleiðis einaræði til
skaða fyri føroyskt sjálv-
ræði, er handfaringin hjá
løgmansumsitingini av mál-
inum um stuðul til rækju-
skip, sum verður lýst í
greinini á síðu 6 og 7. Fyri
at koma aftur til politisku
skipanina:

Smiðjumeistarin á Gørð-
unum kann gott pakka
saman. Tað hevur hann
forrestin eisini gjørt.

Ferð til Grønlands í 1907

Ingeborg Andersen hevur fyrr verið umrødd her í blaðnum. Í 1907 fór hon til Grønlands at halda hús hjá Johan og Margrethu Evensen. Hon var dóttir Onnu Evensen, hvørs lívssøgu vit hava havt her í blaðnum. Hon og maðurin vóru systkinabørn. Ingeborg dugdi væl at skriva, og vit endurgeva hennara frá-

søgn um ferðina til Grønlands og um fyrstu tíðina í Grønlandi.

Vit hava fingið hesa frásøgnina frá Dorte Weiss, sum útveg-aði okkum upprunahandritið til frásøgnina hjá Onnu Evensen, og vit halda hana eisini vera áhugaverda hjá okkara lesarum. Og her er hon:

Fra min

Grønlandsfærd

Først vil jeg fortælle lidt om Rejsen med den lille Damper "Hans Egede". Den er just ikke hvad man almindeligvis forstaaer ved en Oceandamper. Da jeg første gang saa den ligge fortøjet i Trangraven ved Københavns Rhed, tænkte jeg: "Kan saadan en Smule Nøddeskal gaa over Atlanterhavet!" men jeg betroede da mit unge Liv til den.

Vejret var fint; men det til Trods rullede "Hans Egede" paa en for os ikke søvante Passagerer højst generende Maade. Der er nemlig ikke "Hans Egedes" Opgave at gaa stødt og roligt i Søen; men derimod at kunne klare sig gennem Drivisen, og af den Grund har den ikke ret meget Køl og er temmelig rund i Bunden. Pladsen var ikke stor, der var 4 smaa Kahytter paa hver Side af en fælles Spisestue, for frisk Lufts Skyld lod vi gerne Dørene staa aabne ud til denne om Natten; men Følgen var at Skotøj og alt hvad der fandtes i vor Kahyt af ikke nagelfast, laa i en Pærevælling ude i Spisestuen om Morgenens hvis det da ikke var havnet i Kahytten lige overfor.

I Køjerne maatte vi stive os af med Tøjruller og Haandtasker og Smaakufferter for at kunne ligge fast, og der var ikke mange Dage, vi kunne undvære Slingrebrædder paa Spisebordet. Hver Mand havde saa en lille Coral med sine Spisegrej; men det hændte at Glasset hældte sit Indhold ud over Sidemandens Tallerken, hvad der

Ingeborg Andersen

jo ikke altid var saa rart, især hvis det var Suppen der blev spædt op med bayersk Øl el. Sardiner der kom til at svømme i sukkret Daasemælk. Det var ogsaa et Kunststykke at harpunere noget fra Fadene, det var sjældent man fik det man sigtede paa; men efterhaanden vænner man sig jo til alt, og snart skulde vi faa det roligt nok.

Den 11te Dag fik vi Grønland i Sigte – store mørke Klipper der egentlig kun synede som en blaalig Taage i Begyndelsen. Der var blevet en underlig Uro om Bord, og vi undrede os, da Skibet pludselig forandrede Kursen mod Syd-Vest. Aarsagen var en ganske smal hvid Stribe oppe i Danmarksstrædet. Den havde Udkigsmanden, som sad i en Tønde oppe i Masten set, saa vidste Søfolkene, at der var Drivis i Anmarch. –

Naar disse enorme Is-

masser kommer saa langt Syd paa, at de møder milde Luftninger fra Golfstrømmen, saa opstaa Sømandens værste Fjende – Taagen. Det varede heller ikke længe før Taagen lagde sig som et koldt klamt Lagen over alt, hvid og tæt saa man ikke kunde se fra Bagbord til Styrbord langt mindre fra For til Agter. Kaptajnen veg ikke fra Komandobroen i 2½ Døgn, fik sin Mad bragt derop og var han nødt til at hvile, lagde han sig et Øjeblik i Bestikklukafet. Al Støj og højroset Tale blev forbudt, og der holdtes skarpt Udkig til alle Sider, man hørte kun Søfolkernes Mældinger, Kaptajnens Kommando og Sirenens skrækkelige Hyl og Maskinen gik for halv Kraft.

Nu var det altsaa Spørgsmaalet, om vi var kommet tilstrækkeligt mod Syd til at gaa fri af Isen; men der gik ikke mange Timer, før

Tað var ikki bert sum at siga tað at ferðast til Grønlands fyrri 100 árum síðani. Ikki minst við Hans Egede, sum neyván var nøkur Norröna.

en uhyggelig skrabende Lyd langs Skibets Skrog forkyndte, at Isen havde naaet os, snart lød det baade paa den ene og paa den anden Side og nu var vi ganske indesluttede af vuggende Isskodser. Maskinen maatte standse og det eneste der var at gøre, var at lægge Stødpuder imellem, der hvor Isen skurede og huggede værst mod Skibets Skrog. Isen holdt sig mest i Vandkanten; men engang imellem skruede den sig op, og pludselig kunde saadan en Kammerat træde ud af Taagen og ligesom stikke sit Hoved op, over Rælingen til os. Det var ikke hyggeligt!

Vi gik til Køjs med Klæderne paa. Saadan laa vi 1½ Døgn ganske stille, saa lettede Taagen saa meget, at vi opdagede Rønder i Drivisen og for halv Kraft gik det atter frem i sydvestlig Retning.

Efter 2½ Døgns Forløb var vi klar af Isen og vi

havde faaet et helt andet Syn paa "Hans Egede". Det var nogen slemme Tryk og Stød, den havde faaet; men den havde vist sig som Situationens Herre og klaret sig ud af Isens Favntag. Nu saa vi atter Grønland med de mægtige Bjerge; men mellem dem og os laa der et flere Mile bredt Isbælte. Det ligger der om Sydspidsen til langt hen paa Sommeren og lukker ganske for Sejladsen, saa at Julianehaab, der er Grønlands sydligste Koloni, først faar Skib efter at alle de andre Kolonier er besejlede.

Udfor Godthaab saa jeg den første Kajak, som en Søfugl red den paa Bølgetoppene, forsvandt og kom atter til Syne en Smule nærmere. Grønlanderen og hans Kajak er som Et; det er det fiks-este Fartøj jeg har set, da den lagde til ved Skibet, blev der slaaet et Reb For og Agter om Kajakken og den blev halet op og ind over Rælingen med samt sin Ejerman, der grinende skubbede sig op af sit hul. –

Rejsens Maal var Umanak 72° nordlig Bredde, og paa Vejen derop traf vi de rigtige Isfjælde, der stammer fra Indlandsisen, som i modsætning til Drivisen er af fersk Vand. Der var mægtige Kammerater imellem, som vi ærbødigt gik til Side for, det vilde ikke være rart at være i Nærheden om et af dem skulde faa i Sinde at

vende Mølle. –

"Hans Egede"s Ankomst var Aarets store Begivenhed – den eneste direkte Forbindelse med Danmark.

Flaget var hejst med 2 runde Kugler af Vidiefletning under.

Ingeborg Andersen, afskrift fra blad nr. 4, November 1993. DW Dec. 2004.12.12

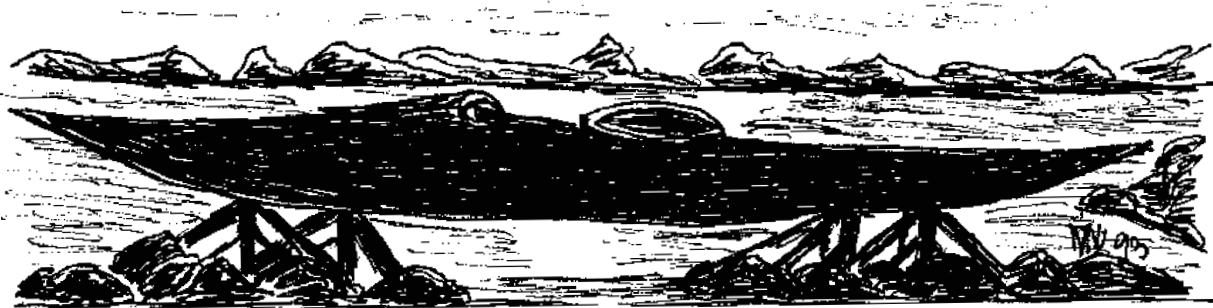
14. September. Nu har jeg altsaa været en Maaned i Umanak og befinder mig storartet. –

17. 9. I Gaar var jeg for første Gang inde i et Grønlanderhjem, vi var en Tur med Doktors Motorbaad over til et Bosted, Sermiarsuit, paa Syd-siden af Fjorden. Der blev skudt en masse Fugle paa Vejen, og alt hvad der kunde krybe og gaa, stod jo og saa paa os, da vi gik i Land. Doktoren tog ind til Bopladsens største, el. rettere dygtigste Fanger, Ludvig Sigurdson, han havde et storartet Ansigt og var en lille tætsluttet, gesvindt Fyr. –

Vi saa en Kajak komme ind med Sæl, den blev straks overgivet til Kvinderne, som halede af Sted med den efterfulgt af en Flok glubende Hunde.

I Morges var hele min Udsigt spærret af et Isfjæld saa stort at det endogsaa forbavtede Bestyreren, der faldt en lille Klump af medens vi holdt Skole, og Lufttrykket var saa stærkt at Ru-

derne klirrede og Søn skummede, jeg tror, det var højere end Bjærgsted Bakke og af en vældig Udstrækning og helt massivt med lodrette Sider; men i løbet af et Par Timer var det væk, drevet af med Strømmen.

7/10 Jeg har været til Kaffe hos en Kifak, der var ogsaa skinnende hvidskuret, man ser selvfølgelig sorte, lasede Unger; men det Syn er da heller ikke noget Særsyn hjemme, de Huse jeg har været i, staa ikke tilbage for Stine Niels Nielsens hvad Properhed angaar.

Her har været Røre i den sidste Ugestid. 3 Hvaler er blevne fangne. –

Jeg fulgte med Slæden og saa, hvordan det hele gik for sig. Spæk, Kød og hele Redeligheden blev lagt paa Gulvet i Stuen og her stod Konen midt i det hele med lange Kamikker paa og delte ud til højre og venstre af den til oversblevne "Matak". Jeg var kommen ind i Husgangen sammen med Frøknerne Matthiesen og Andersen, den var vel knap 2 Alen høj og lige saa bred, oplyst af en Klat Spæk paa en Tørv lagt ind i en væltet Blikdaase, der sad vi vel en 10 Minutters Tid trykkede sammen med en Masse Grønlandere medens Strømmen fra Stuen kravlede forbi os, da vor Tur kom, gled vi altsaa med ind i Stuen. –

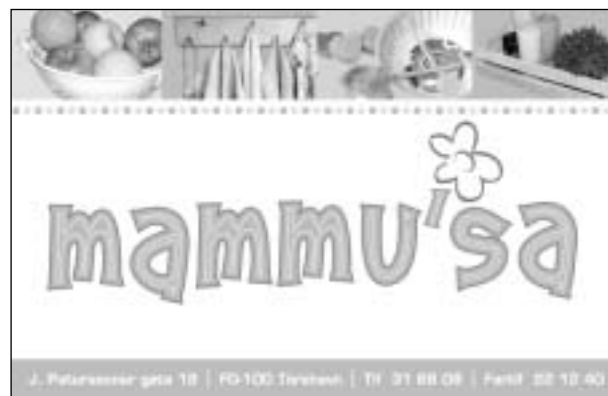
Nu er vi ude af November. Den 20. Saa vi det sidste Genskin af Solen paa Storøen, som er et Par 1000 Fod højere end Øen, vi bo paa. Hele November Maaned havde vi dejligt klart Frostvejr, saa man lagde ikke ret meget Mærke til, at Mørket rykkede ind paa Livet, med Snetykning, som vi have haft de sidste Dage, virker Mørket noget trykkende, vi slukker gerne Lampen en Timestid midt paa Dagen og gaar ud, undertiden tages Slæden og Hundene med, og vi faar os en Slædetur. –

– Slæden er et storartet Fartøj, den er bunden sammen, saa den ligesom fjedrer lidt, ellers kunde den nok heller ikke svare til de Bums Landkørslen giver, man ligger ovenpaa og maa selv klare sig fast.

Dragten er Skind fra øverst til nederst, nu skulle I høre, hvad jeg har paa til saadan en Tur: Sælhundskindsbukser med haarene udad, Hundeskinds-

pels med Hætte til at trække helt forbi Næsen og dobbelte vanter og Kamikker af Sælkind laadne baade ud og indvendig.

LOKALHISTORISK
ARKIV I BJERG-
STED KOMMUNE

Ja takk!

Eg ynski at gerast haldari
av FF-blaðnum fyri einans
200 krónur um árið

Verður sent ópostað
(vit gjalda postgjald)

Navn: _____

Bústaður: _____

Bygd/býur: _____

FF-blaðið - postsmoga 58 - FO-110 Tórshavn

Vit eru at hitta á tlf. 31 15 69 ella fax 31 87 69
fo-fisk@post.olivant.fo • www.fiskimannafelag.fo

Systkini á Rógvi

Í seinasta blaði høvdu vit eina frásøgn um Knud Andersen, sum er sonur Gunhild av Rógvi í Vestmanna. Tey á Rógvi eru ein sera kend og stór ætt, tí tey vóru ikki færri enn 14 systkin, av hesum komu 13 til mans.

Vit hava fingið hesa stuttligu mynd av 11 av systkjunum, og eru tey hesi f.v.:

Helga, Astrid, Dagmar, Jóhannus, Rigmor, Mia, Margretha, Ásmund, Gunhild, Gullborg og Arne, sum var nevndarlimur í Føroya Arbeðarafelag í meira enn 40 ár. Myndin er tikin í 1971.

Umframt hesi 11 vóru Hans, sum doyði í 1948, Kalla, sum doyði í 1971 og tann fyrra Astrid, sum bert gjørdist fáar mánaðir.

Myndina hava vit lænt frá Margret á Rógvi Niclassen.

Manningarmyndin í seinasta blað

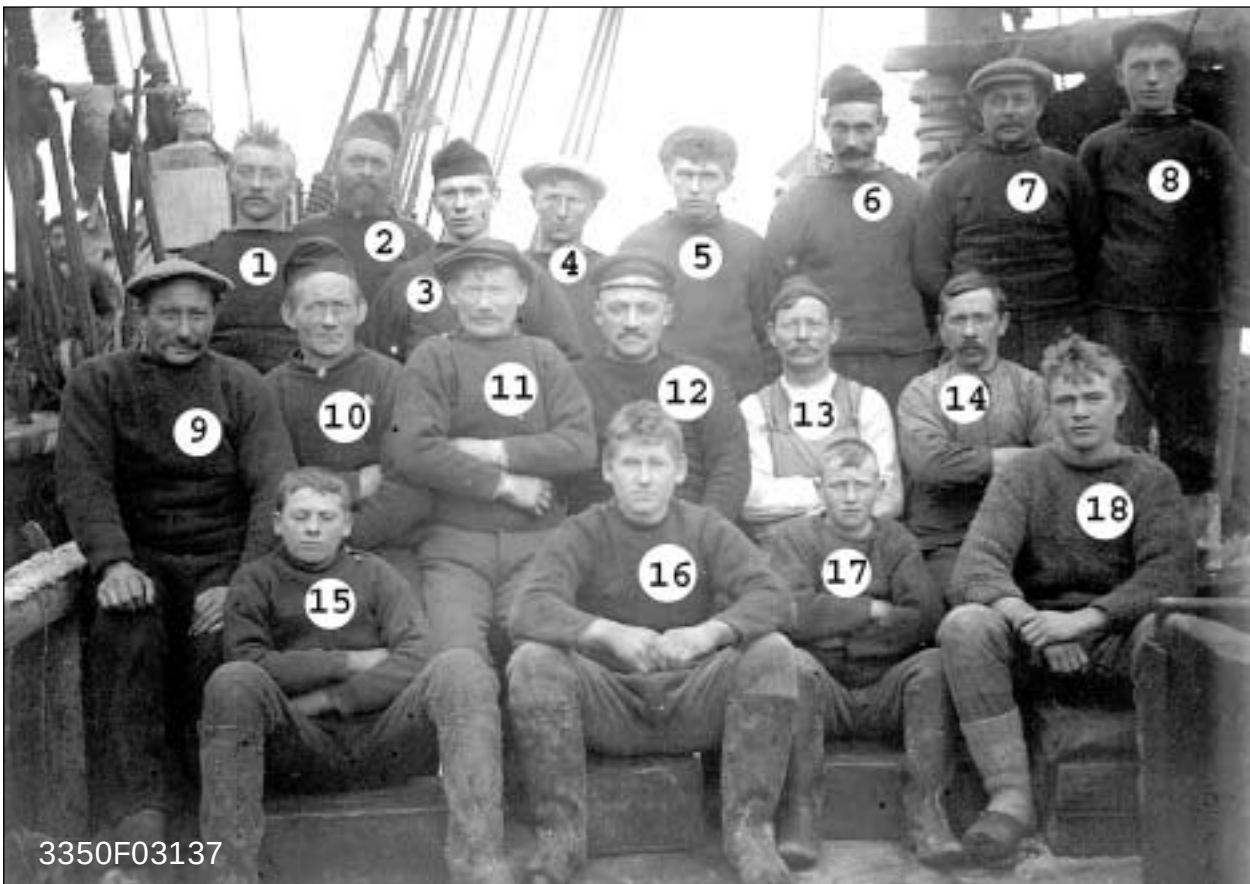
Viðvíkjandi mynd nr. 3350F03139 í seinasta blað havi vit fingið upplýst fylgjandi frá Hilmar Kass:

1. Johan Johansen, kall-
aður Lítli, Niðri á Trøð,
Strendur.
3. Jógván Johannesen, á
Grund, Strendur.
6. Símun Danielsen, úti í

- Húsi, Strendur
7. Lassi Johansen, á
Trønni, Strendur
8. Poul Poulsen, í Trønni,
Skála

Spurningurin er um hetta er manning av Normann-
er, sum Lassi førði í 30-
unum.

Nýggj manningarmynd

Vit hava aftur fingið eina manningarmynd frá fornminnissavninum.
Latið okkum endiliga frætta, um nakar kennist við menninar.

Vitja eisini heimasíðuna hjá Føroya Fiskimannafelag
www.fiskimannafelag.fo

Eitt ár afturat

Harri, lat tað standa
enn hetta árið!

Luk.13, 8

Líknilið um fikutræið verður mangan tikið fram við ársskiftið.

Træið var plantað í víngarðin hjá einum manni, sum í árávis hevði leitað eftir frukt á tí, men onga funni.

Hann segði tá víngarðsmanninum frá niður-støðu síni:

"Sí, nú havi eg í trý ár komið og leita eftir frukt á hesum fikutræi og havi onga funnið; høgga tað upp; hví skal tað arma jørðina út aftrat?"

Træið sá vakurt út og hevði bløð – men onga frukt.

Tað skuggaði fyri øðrum trøðum, tók vætu og pláss frá teimum og armaði jørðina út.

Fikutræið er fyrst og fremst ein mynd av Ísraels fólkið.

Tað verður eisini mangan nýtt, sum ein mynd av menniskjum – av tær og mæ.

Er hetta veruliga søgan um teg og meg?
So er øll grund til sjálvrannsakan fyri ásjón Guds.

Bjargingin hjá trænum var, at víngarðsmaðurin bað fyri tí:

"Lat tað standa enn hetta árið!"

Hann ætlaði at grava og taða rundan um tað, og móguliga skera greinar burtur fyri at fáa tað at bera frukt. Um eingin frukt kom tá, kundi eigarin høgga tað upp.

Tað er ein, sum eisini biður fyri tínum og mínum "lívstræði" – víngarðsmaðurin Jesus.

Umsorgan hansara er okkara einasti móguleiki.
Skal hetta týðandi arbeiði eydnast honum, má hann sleppa frammat.

Tað ger hann tá vit søkja loynikamarið, søkja kvirruna, við bøn um andans leiðslu.

Har skulu vit spyrja Gud millum annað:

Er andaligt lív í mær? Berið eg ávøkst til hansara æru?

Søkja røturnar á mínum lívstræði vætu úr Guds orði, úr bønarlívinum og tí heilaga samfelagunum?

Jesus segði: "Tann, sum verður í mær og eg í honum, hann ber miklan ávøkst, tí uttan meg kunnu tit als einki gera"

Ella er øksin funnin fram, tí træið er deytt og uttan ávøkst og tí skal høgga tað upp?

*Eg eri eins og turra træið,
sum búna frukt ei bera kann,
men hoyr, eg biði, Kristus kæri:
o, fevn meg, syndafalnan mann;
hjá tær eg nýggja kraft kann vinna,
so tú hjá mær kanst fruktir finna!
Ms.337*

Haldaragjaldið

er einans kr. 200 fyri alt árið 2005

Okkara haldaragjald hevur verið óbroytt, 50 kr. fyri ársfjórðingin, síðan 1991. Í staðin fyri at hækka haldaragjaldið fyri 2005 verður tað alt kravt inn í einum.

Hetta er orsøkin til, at rokningin frá posthúsinum er kr. 200. Sum rokningin er skrivað hava nógv fingið ta fatan, at haldaragjaldið er ferfaldað. Tað er tað sum sagt ikki.

Fyri kr. 200 fæst FF-blaðið 24 ferðir í 2005.

Tí ræður um ikki at gloyma at gjalda!

FFblaðið

BLAÐ VERKA- OG VEIÐIMANNA

Vitja eisini heimasíðuna: www.fiskimannafelag.fo

Línubustir og goggar

Hondbundin føroysk línubust og hondgjørdir goggarar

Verða sendar um alt landið

Bílegging:

tlf: 42 40 34 / 42 30 01
fartlf: 21 33 17
fax: 42 47 97

Fløttislið (limur í Føroy blindafelag)

Føroya størsta úrval av pakkitilfari úr karton, bylgjupapp og plast innan øll vinnuøkir

Vit útvega eisini:

Plastbakkar • Pakkibond • Tape • Merkir • Etikettir
Knívar • Kitlar • Húgvur • Handskar • Svintur
Ymisk tól til idnaðin • Reingerðisevni • Íbindingarevni
Plattar • Ráðgeving í tilevning av pakkitilfari

... sjálvandi til besta prísinn !!

FARPACK

Staravegur 5 • P.O. Box 3099 • 110 Tórshavn • Føroye Islands
Telefon 35 30 00 • Fax 35 30 10 • e-mail: farpack@farpack.com
www.farpack.com

Fráfarandi stýri í ALS

Stýrið fyri ALS verður valt fyri fyra ár í senn. Triggir limir verða valdur fyri løntakara, triggir fyri arbeiðsgevarar og landsstýrismaðurin velur formannin.

Nú um ársskiiftið var skeiðið úti hjá verandi stýri. Tað er ikki enn greitt hvør ið manna komandi

ALS stýri. Eitt er tó greitt, og tað er, at formaðurin seinastu átta árin, Karin Kjølbro, leggur frá sær. Í hesum sambandi var samkoma undan jólum, har stýrið var til staðar og m.a. eisini landsstýrismaðurin í arbeiðsmarknaðarmálum Bjarni Djurholm. Hann takkaði Karin fyri

hennara góða arbeiði fyri ALS. Í hesum sambandi tóku vit eina mynd av fráfarandi stýrinum, og tey eru frá vinstru Karin Kjølbro, Kartni Ravnsfjall, Ingeborg Vinther, Thomas Magnussen, Bjørgfríð Ludvig, Andreas Berglið og Jan Mortensen.

Manningin á Brimli

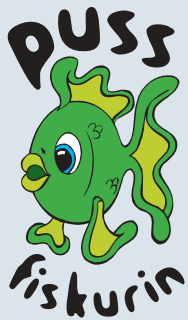

Tá bretska fiskimálaráðharrin var í Føroyum seinasta heyst, varð skipað fyri fundi í Klaksvík, har FF var við. Vit komu aftur til Havnar við Brimli, og tá fingið vit høvi til at taka eina mynd av teirri manningini, sum var við tá, og eru tey hesi f.v.:

Kári Dahl Christiansen, Súni Joensen, Poul Martin Abrahamsen, Herluf Müller, Eyðfríð Ellintsdóttir, Arni Herup Olsen, Jóhan Petur Johannesen, Absalon W. Eliassen, Jan Kristoffersen, Bárður Jensen, Andreas Arge og Ernst Lamhauge.

mammu'sa

J. Petersenar gata 18 | FO-100 Tórshavn | Tlf 31 88 08 | Farsíð 22 12 40

– Um Sára skilir skemt?
– Tað má maður hennara verða besta prógv-ið um...!

– Hvar vart tú, beint áðrenn tú varð ákoyrdur?
– Beint framman fyri kølaranum á bilum, harra dómari!

– Ein fyrirøka hevði lýst eitt starv leyst, og tað komu ikki færri enn 100 umsóknir um starvið.

Starvsfólkafeirar sat eina løtu og hugsaði við øllum umsóknunum í hondini. Litla løtu seinna tók hann helvtina av umsóknunum og koyrdi tær í pappírskurvina.

Ein starvsfelagið, sum hevði sæð hetta, spurdi undrandi:

– Hví gjørdur tú hatta? Tú hevur jú ikki lisið allar hasar umsóknirnar.

Starvsfólkafeirar svaraði: Tær, sum enda í pappírskurvini høvdu einfalt ikki eydnuna við sær, og óeydnusomum starvsfelagum hava vit í øllum førum ikki brúk fyri í hesi fyrirtekuni!

Hví eitur tað móður-mál?

– Sjálvandi av tí, at maðurin jú aldri fær orðið upp!

Hvussu rópar man ein hund uttan bein?

– Tað kann verða líkamikið. Hann kemur kortini ikki, tá man rópar!

Jólahugni í Undirhúsinum

Nú eru jólini farin væl og virðiliga afturum bak. Tað eru nógvir siðir í samband við høgtíðina. Ein er jólahaldið í Undirhúsinum í Havn, sum plagar at vera tollaksmessudag. Her er jólahugni av besta slag. Ein fastur táttur er at dupluktartettin syngur,

og tey sum vanliga vitja undirhúsið gjøgnum árið koma inn á gólvið. Tey eru heldur ikki so fá, tí hóast væl er stúvað, so er sera trøngt. Men har sum tað er hjartarúm er eisini húsrúm.

Vit vóru sjálvsagt á gátt og hava nakrar myndir:

Jan Christiansen og Jógvan Asbjørn Skaale. Borgmeistarinn í Havn plagar at vera fastur gestur á jólahugnanum. Hetta var so seinastu ferð hann vitjaði í starvinum í hesum umfari.

Tver gamlir knassar á sjónum f.b. Beðin Christiansen og Øssur Nielsen

Sverri Petersen er ein av føstu limunum.

Gunnleif Mouritsen, kendur bakari í Havn, kom við jólabollum. Síðan Vilmund Hansen. Nú eru kvinnurnar við at koma við eisini. Hesar báðar hava salong í Vágsbotni.

Eigil er formaður í Undirhúsinum og er hann, sum skipar fyri jólaborðhaldinum.

Hesir hava knossast á sjónum fyri seg: F.v. Hans O. Højgaard, "beiggin", Herman Hermansen og Hákun Jensen.

Monrad Kjølnes frá Havnar Arbeidsmannafelag kemur við lagkøkunum til jólahugnan.